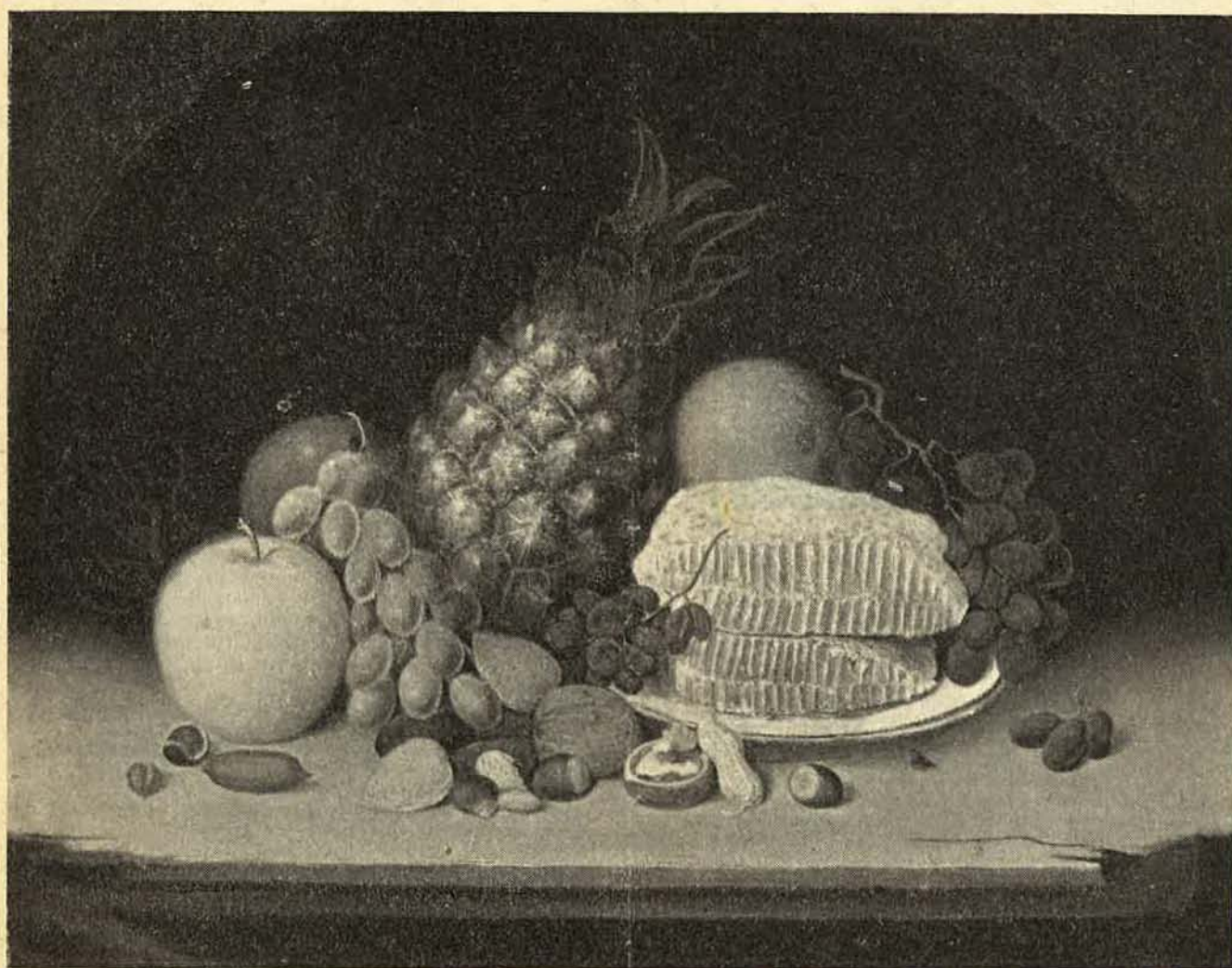

Maandschrift
voor
Bijenteelt

60e JAARGANG
No. 12

DECEMBER
1958

VERSCIJNT
MAANDELIJKS

Boekbespreking

Bijenwas, eigenschappen, onderzoek, produktie en toepassing (Beeswax, properties, testing, production, applications.) H. H. Root, Uitg. Chemical Publishing Co. Inc., New York.

De schrijver biedt in dit doorwrochte werk alle bijzonderheden over de was. Hij vangt zijn geschrift aan met de literatuur vanaf de Oudheid na te pluizen. Aanvankelijk meende men, dat de stuifmeelbolletjes, die de bijen aan de achterpootjes mee naar de woning namen, was was, dat ze dus van de planten haalden en daarmee hun raten bouwden. De Réaumur (1683—1753) ontdekte, dat de stof stuifmeel was. Hij veronderstelde, dat het stuifmeel in de maag omgezet werd in was en daarna uitgebraakt om te gebruiken voor ratenbouw. Een correspondent van de blinde onderzoeker Huber ontdekte pas de afscheiding van wasplaatjes aan de buikzijde van de ringen van het achterlijf, hetgeen in 1792 definitief door John Hunter werd bevestigd.

Root staat vervolgens stil bij de eerste experimenten om de was chemisch vast te stellen en de eigenschappen, waaraan was moet voldoen, te bepalen. Hij vertelt over de wasklieren der bijen, de karakteristieken en de produktie van was om vervolgens over te gaan tot de bespreking van de ratenbouw, waarvan hij de wiskundige berekeningen van de wanden en de bodem behandelt.

Alle methoden voor het smelten en reinigen van was passeren vervolgens de revue. Ook het bleken heeft zijn volle aandacht. Indrukwekkend is de lijst van toepassingen. Wij, imkers, staan zelden stil bij de vele dingen, waarbij was gebruikt wordt om ze te ver-

vaardigen. Verder dan boenwas en kunstraat gaat onze interesse ook meestal niet en toch... als men dit allemaal moet geloven, dan is het leven zonder bijenwas niet goed mogelijk. Behalve dat was gebruikt wordt bij het leger en de marine om kostbare instrumenten tegen inwerking van het weer te beschermen, is was van het grootste belang voor de cosmetische industrie, voor het maken van kaarsen, het waterdicht maken van elektr. kabel, linnen tenten, kleren en gereeds, voor het maken van vullingen voor tanden en kiezen, voor pharmaceutische zalven, voor het vormen van gietstukken, voor het maken van entwas, potloden, carbonpapier, afgietsels, het wordt gebruikt in de confectie-industrie, en voor het fabriceren van drukinkt en graveer-was.

Het 7e hoofdstuk geeft tal van recepten voor het toepassen van was in het huishouden, voor de houtbewerker en kunstenaar, terwijl het 8e hoofdstuk zich bezighoudt met de schoonheidsmiddelen, vooral van Cold Cream en lipsticks. Ook het maken van kaarsen en de voorwaarden, waaraan een goede kaars moet voldoen, worden uitvoerig besproken. Tot slot vertelt de schr. nog over het maken van kunstraat.

Voor hen, die zich veel met was bezig houden is dit een bijzonder nuttig boek, voor de wone imker echter wel wat moeilijk door de massa scheikunde. Uitstekende foto's lichten de tekst toe.

van Horen en Zien

NOVEMBERGENIETING

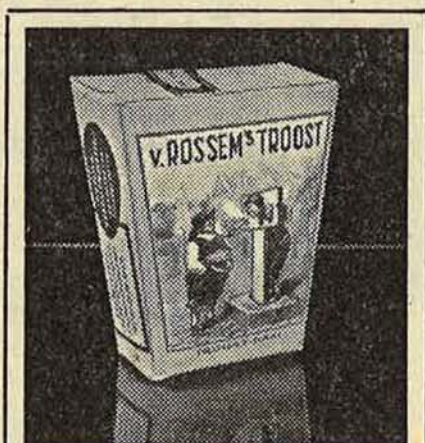
't Is vandaag, zondag 9 november, dan toch gebeurd. En wel dit dat alle vier mijn kastvolken en de korf stuifmeel vlogen. Er zullen er onder u zijn die dit en misschien nog wel op een latere novemberdatum ook wel eens beleefd hebben. Doch voor mij was het een feest want de 10de van iedere maand is voor de vaste medewerkers van het Groentje een fatale datum. Dan moet de copie voor het volgende nummer aan de geachte redacteur van dit blad verzonden zijn. Een maand is zo om en je zit er dan wel eens mee. Vaak stel je je voor vroegtijdig te schrijven maar het bezwaar is dan dat het artikeltje nog ouder is als het verschijnt. Je stelt dus uit en op het laatst zit je er mee wat je schrijven moet. Enkele dagen peinsde ik al, als ik de bijen nu maar eens zag vliegen, en vandaag kwamen zij mij te hulp. Zij vlogen stuifmeel vanmiddag. Geel en beige. Zij kwamen niet met vluchten tegelijk als in de zomer. Zij kwamen een voor een, een enkele maal kwamen er twee tegelijk aan. Maar het was tweede week november. En dan voor en op de vliegplanken, wat een kleur van de bijen, glimmend als oliebespoten donkere koffiebonen.

Bij tientallen stonden zij te wuiven, zo druk, zo intens blij over dit toch wel zeldzame novembergebeuren dat ook vader imker een kwartier lang zijn koude voeten op de vochtige grond voor de stal niet voelde.

Wat kan een mens toch blij zijn met weinig. Een man staat bij zijn bijenvolken en hij verblijdt zich zodanig over enige tientallen stuifmeelbrengende bijen en de in groot gala gestoken erwachten die haar ontvangen dat hij de hele wereld met al haar zenuwlopend gebeuren een poosje totaal vergeet.

Bijenhouden moet dan toch wel iets bijzonders zijn. De bijen moeten toch wel een grotere plaats in ons leven innemen dan we eigenlijk wel goed beseffen. Waarom zeggen wij de grote gebeurtenissen in ons familieleven, geboorte huwelijk en dood de bijen aan?

Hier heb ik verder over nagedacht maar ik heb de sleutel niet gevonden. Doch ik denk dat het de liefde is. ◇

Het beroemde goudgele pakje Van Rossem's Troost, dat vrijwel iedere pijproker van nabij kent.

Het kostelijke, meer dan 200 jaar oude prentje van de rijke, vriendelijke „poorter“, die de - even goedlachse! - „schavuit“ een trekje aan zijn pijp biedt, is immers al van oudsher een waarborgteken voor uitstekende tabaksmelanges.

Ook hier deed een moderne technische vinding zijn intrede. De gezellige „handig-stoppen“ pakjes (wereld octrooi!) worden momenteel voorzien van een plastic binnenvoering.

Hiermede zal het fijne aroma van dit internationaal befaamde merk nog beter worden beschermd. (De prijzen voor Nederland blijven voor Troost baai 80 ct; voor Troost krul 90 ct)

VERHOUDING HONINGPRIJS-SUIKERPRIJS

IN ANDERE LANDEN

Wij vroegen een aantal collega's in sommige Europese landen, ons de kleinhandelsprijs van honing in hun land en de prijs die de imker in werkelijkheid moet betalen voor zijn bijensuiker mede te delen.
Met dank voor hun medewerking geven we hieronder hun gegevens weer.

Honingprijs (kleinhandel)

Oostenrijk:

bloemenhoning (500 g) Sh. 16,—
sparrenhoning (500 g) Sh. 18,—

België:

I: (500 g) Fr. 37,50—40,00
II: (500 g) Fr. 40,00—50,00

Engeland:

I: (1 lb) £. 0-3-6
II: (1 lb) £. 0-3-0
III: (1 lb) £. 0-3-8 $\frac{3}{4}$
IV: (1 lb) £. 0-4-0 (bloemen- en klaverh.)
£. 0-4-6 (heidehoning)
V: (1 lb) £. 0-4-0

Denemarken:

(500 g) Kr. 3,50

Frankrijk:

(500 g) Fr. 200,— (bloemenhoning)
(500 g) Fr. 212,50 (sparrenhoning)

West-Duitsland:

I. (500 g) DM 3,50—4,00
II. (500 g) DM 3,50—4,50
III. (500 g) DM 3,00—3,75

Italië:

(500 g) Lit. 175,—

Nederland:

(500 g) f 1,50—f 1,80

Zweden:

(350 g) Kr. 2,70—2,95
(700 g) Kr. 5,10—5,25

Zwitserland:

(500 g) Fr. 4,10

Prijs der bijensuiker

Oostenrijk:

(1000 g) Sh. 5,49—5,54

België:

I: (1000 g) Fr. 11,50
II: (1000 g) Fr. 10,00—11,00

Engeland:

I: (1 lb) £. 0-0-7 $\frac{1}{2}$
II: (1 lb) £. 0-0-7 $\frac{1}{2}$
III: (1 lb) £. 0-0-7
IV: (1 lb) £. 0-0-11 $\frac{1}{2}$
V: (1 lb) £. 0-0-7 $\frac{1}{2}$

Denemarken:

(1000 g) Kr. 1,08

Frankrijk:

(1000 g) Fr. 93,—

West-Duitsland:

I: (1000 g) DM 0,98
II: (1000 g) DM 0,98
III: (1000 g) DM 0,97

Italië:

(1000 g) Lit. 163,—

Nederland:

(1000 g) f 0,82

Zweden:

(1000 g) Kr. 1,25—1,40

Zwitserland:

(1000 g) Fr. 0,88.

Eén van de factoren die tot op zekere hoogte beslissend zijn voor de rentabiliteit van de bijenteelt in een land is de verhouding tussen de prijs die de imker krijgt voor zijn honing en de prijs die hij betalen moet voor zijn bijensuiker.

Om een beeld te geven van deze verhouding in de verschillende landen geven we hieronder een staatje waaruit blijkt:

Hoeveel kg suiker de imker gemiddeld kan kopen voor de prijs van 1 kg honing

Italië	2,147	Oostenrijk	6,182
Nederland	4,024	Denemarken	6,481
Frankrijk	4,430	West-Duitsland	7,571
Zweden	5,848	België	7,614
Engeland	6,133	Zwitserland	9,318

Uit deze opsomming blijkt dat de verhouding in Nederland ongunstiger ligt dan in welk der genoemde andere landen ook, uitgezonderd Italië.

De imker en zijn bijen

De titel die u hierboven leest is van de redacteur, die doet het wel hé? Die DIE slaat op beide. 'n Goede raad! Wanneer u artikelen voor uw neus krijgt en de titel u niet afschrikt, kijk dan óók nog eens naar de naam van de schrijver. Dat kan u heel wat moeite besparen. Ik heb gegronde redenen om aan te nemen dat de niet-geleerden van vorig jaar nog lang niet volleerd zijn. We zullen daarom volgend jaar de bijenteelt van de praktische (en 'n beetje van de theoretische) kant gaan bekijken. Om niet in het wilde weg te gaan werken (want dat is niet gebruikelijk bij imkers) gaan we een schema opstellen, een plan maken.

Plan in grote lijnen

I. DE IJSTIJD (januari en februari) gebruiken we voor 'n beetje theorie over de bijenstaat, de temperatuur, de werkbij, de koningin, de dar. Het gewone normale zwermverloop. De bezwaren daaraan verbonden. Enige manieren om die bezwaren op te vangen. De kunstzwerm.

II. HET EERSTE WERKBEZOEK AAN DE BIJEN (maart).

Is alles in orde? Niets doen.
Is er wat fout? Wat te doen?

III. WE GAAN OP REIS (april) met de bijen. Fruit, koolzaad. Maar... het volk groeit sterk en snel. We moeten dus ruimte geven. We knippen de moer. We maken de volken reisvaardig.

IV. HOOG-SEIZOEN (mei).

We zetten kunstraat in. We maken de zesraamskastjes klaar. We maken kunstzwermen. We voeren de kunstzwermen. We breken de doppen.

V. MAJEUR of MINEUR (juni).

De jonge moer is goed!
De jonge moer is fout! Wat te doen?

De kunstzwerm kan zwermneigingen vertonen. We nemen daarom broed af en vliegbijs. Hiermee versterken we ons honingvolk, want... het honinghalen is in volle gang. Het regent...

VI. VAKANTIE-SPREIDING (juli-augustus).

De imker werkt! In een blauwgeruiten kiel: slingeren. Wij gaan naar den Bosch... in elk geval we maken onze inzending voor de NATIONALE HONINGTENTONSTELLING klaar.

VII. OUDEJAARSVOND (september).

De bijen worden ingewinterd.

VIII. DE BALANS (oktober).

We gaan VAN BEGIN JANUARI AF alles opschrijven.

UITGAVEN: contributie, voorjaarssuiker, kunstraat e.d., transportkosten, staangeld, najaarssuiker.

ONTVANGSTEN: Huurgeld fruit, oude was, verkoop honing.

WERKTIJDEN: We schrijven op hoe lang we aan de bijen gewerkt hebben, hoe lang geslingerd, hoe lang gereisd, hoe lang andere werkzaamheden die verband hielden met de bijen, b.v. kunstraat ingezet, honing in flacons gedaan e.d.

Ik doe het zelf ook (voor de eerste keer).

WIE DOET MEE?

IX. SLACHTMAAND (november).

We gaan het bijenlichaam bekijken. Iets over ziekten. Dokter waarschuwen.

X. STUDIEMAAND (december).

U krijgt tien vragen te beantwoorden. De beste inzendingen worden bekroond.

HYGROSCOPISCHE EIGENSCHAPPEN EN GISTING VAN HONING

Martin, E. C. Some aspects of hygroscopic properties and fermentation of honey. Bee World 39 (1958)7(-7) 165-178. De hygroscopiciteit werd bepaald in ruimten met constante vochtigheid. Vocht, dat aan het oppervlak wordt opgenomen, diffundeert langzaam naar beneden. Er ontstaat een evenwicht dat b.v. voor honing met 17.5% water ligt bij 58% relatieve vochtigheid. Bij lage vochtigheid nam het watergehalte van de honing langzamer af dan het toenam bij hoge vochtigheid. Bij zeer lage relatieve vochtigheid ontstaat er een droog laagje op de honing, waardoor verdere verdamping van water tegengegaan wordt.

Als het bovenlaagje van honing veel water opneemt, ontwikkelen zich gisten in dit laagje. Daaronder bleef het aantal gistcellen vrijwel constant. Vooral boven 21.5% watergehalte groeit bovenin de honing veel gist.

Ir. J. MOMMERS.

Opleidingscursus Bijenteelt

Voor onderwijzers met akte land- en tuinbouw en voor tuinbouwvakonderwijzers, wonende ten Zuiden van de Rijn, Lek, Nieuwe Maas en Nieuwe Waterweg, zal bij voldoende deelname op een nader af te spreken tijd een opleidingscursus Bijenteelt worden gegeven op de Proefbijenstand „Ambrosiushoeve”, nabij Tilburg.

De lessen vinden wekelijks plaats; einde van de cursus medio 1960. Daar het in de bedoeling ligt de cursussen voortaan centraal te geven, is het gewenst, dat de deelnemers uit het gehele zuiden zich melden. De reiskosten boven f 1,25 per les, 2e klasse trein of ander openbaar vervoermiddel, worden vergoed.

Aanmelden ten spoedigste bij: ir. J. Mommers Rijksbijenteeltconsulent, Bredaseweg 304, Tilburg.

De lezer schrijft

VERNIEUWING AFDELINGSBESTUREN

Merige afdeling is aan het doodbloeden. Het ene lid na het andere bedankt of gaat dood, terwijl zich slechts af en toe een nieuw lid aanmeldt. Vele oorzaken zijn hiervoor aan te wijzen en worden dan ook tot vervelens toe hier uiteengezet; één oorzaak tot dusverre, voorzover mij bekend, echter niet.

De afdelingsbesturen vertonen dikwijls hetzelfde beeld en in nóg ergere mate dan de afdelingen als zodanig. Hier lijkt vernieuwing zelfs onmogelijk; men kan zich wel als afdelingslid, maar niet als bestuurslid aanmelden! Bovendien wil men de zittende bestuursleden niet graag voor het hoofd stoten en terecht; deze hebben in het verleden veelal grote verdiensten voor de bijenteelt en de afdeling gehad. **De afdeling kan echter niet in het verleden blijven stilstaan**, de afdeling moet ook heden en zelfs in de toekomst doorwerken.

Als de veroudering en verstarring te ver zijn voortgeschreden, stoot dit jongeren zelfs beslist af; kijk maar in het rond bij andere verenigingen, vooral bij biljart- of kegelclubs waarmede onze afdelingen nog dikwijls de gezellige sfeer gemeen hebben. Niets is voor jongeren afstotender dan schimmel en roest, als alles muurvast blijft zoals het was. De boel wordt nog bij elkaar gehouden zoals die was; schijnbaar overigens want de roest vreet voort. Iedereen weet alles, nooit eens een experiment. Het is de dood zelve.

Sommige bestuursleden bezoeken niet eens regelmatig de vergaderingen, zelfs de bestuursvergaderingen,

waar ze in zoverre nog gelijk aan hebben ook, daar er wel niets vervelenders en onbelangrijkers ter wereld zal bestaan. Een enkel bestuurslid heeft geen bijen meer.

Nu zijn daar geval voor geval zeker wél redenen voor, **maar daar is de afdeling niet mee gebaat**, en **alleén dat mag de toetssteen zijn**. Alleen een tijdelijke verhindering om actief als bestuurslid op te treden kan aanvaard worden, een blijvende niet. Dit geldt in het kwadraat voor het dagelijks bestuur en in de vierde macht voor de voorzitter.

Bestuursleden maak het de afdelingsleden niet moeilijk! Indien gij zelf moest erkennen, dat gij alleen nog maar naam lid zijt, of althans uw taak niet meer goed kunt vervullen, om welke goede reden dan ook, bedank en stel uw plaats ter beschikking.

Soms is een tussenweg meer aangewezen: iemand treedt af bijv. als voorzitter of penningmeester, doch blijft gewoon bestuurslid. Meestal zal overigens wat nieuw bloed geen kwaad doen.

Om toch degenen, die hun prestaties in het verleden hadden, recht te doen zou men iets kwistiger kunnen zijn met het verlenen van erelidmaatschappen e.d., maar bovendien dat erelidmaatschap tot iets levends te maken. Veelal hoort men toch van dat erelidmaatschap slechts bij de toekenning er van en misschien bij de doods aankondiging van de betrokkene. Men zou ereleden bij allerlei bijeenkomsten en feestelijkheden **met de daad** kunnen eren door toekennen van ereplaatsen, vrijstelling van toegangsgelden, een afzonderlijk welkomstwoord enz.

Hier zij de knuppel in het hoenderhok geworpen. De winter is een mooie tijd voor een stormpje hier en daar. Wie weet of de nieuwe lente nieuwe geluiden laat horen!

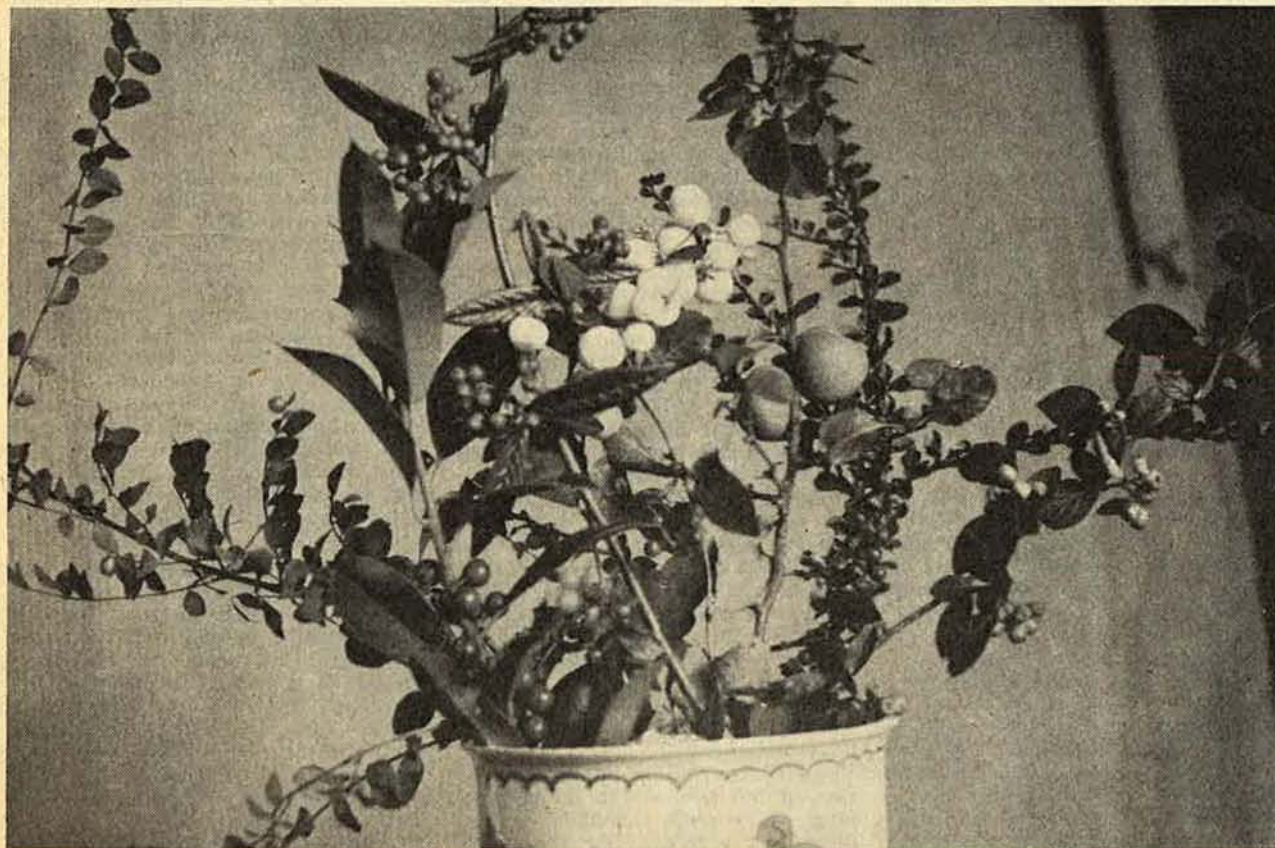
Kijk in de Pot.

*In de zomer gaven wij
heel veel voedsel voor de bij.
Nú versieren wij uw woning.
Beschouw het als: hún beloning.*

H. v. GOOL.

In de vaas staan v.l.n.r.:

Rose sneeuwbes; Hulst; Cotoneaster salicifolia;
Sneeuwbes Symphoricarpus White Hedges;
Chaenomeles japonica maulei; Cotoneaster horizontalis; Cotoneaster franchetii.

Zijn wij op de goede weg?

P. W. Tavenler, Scheveningen

Zoals talloze bijenhouders in Nederland zich bezighouden met deze acute vraag, vergaat het ook mij. Ik pieker er eigenlijk al jaren over. Een goed antwoord hierop is ook daarom zo moeilijk, omdat zoveel nodig is aan inzicht, aan kennis van oorzaken van problemen, aan wetenschap van achtergronden van verschillende oorzaken, enz., dat slechts mensen, die dóór en dóór elke dag opnieuw intensief met de dingen worden geconfronteerd haast vermogen hierover iets te zeggen.

De gecompliceerdheid van het maatschappelijk bestel werkt ook door in bonden en organisaties. Vroeger werd het organisatorische werk daarvan gedaan door actieve leden, in vrije avonduren. Tegenwoordig is een dergelijke gang van zaken niet meer mogelijk en zelfs kleine verenigingen zien zich genoodzaakt tot aanstelling van krachten, die voor een goed functioneren van het verenigingswerk een vaak overbelaste werkkring hebben. Een Bestuur of Hoofdbestuur, — wier beroep ligt op een ander terrein dan hun hobby, — kan in vele zaken niet meer in een oogwenk over zien wat gevolgen en nadelen kunnen zijn van bepaalde beslissingen; voor bijna ieder detailpunt is een vooronderzoek vereist, een op de hoogte stellen in hoeverre bepaalde aangelegenheden ingrijpen in aanverwante belangen. Een groot aantal taken moet men delegeren en eerst na uitvoerige voorlichting en grondig advies kunnen conclusies worden getrokken.

Na bovenstaande is het dan ook met schuchterheid dat deze principiële vraag gesteld wordt en het zal daarom blijven bij een aantal beschouwingen, die in verband hiermede kunnen worden gedaan.

De zeer grote imkersbelangen, die met deze vraag zijn gemoeid, zijn het meer dan waard ons hierin te verdiepen, want het gaat hier om de grote kwaal, die onze gehele Vereniging tot Bevordering der Bijenteelt in Nederland diep raakt.

Wij kunnen het zeer kort maken, bijna elk Groentje zegt er iets van. Die harde cijfers, van zo'n ongeveer 24.000 leden terug naar rond 8.000. En de oorzaak van de achteruitgang van de bijenhoudersstand weten we ook: het zijn de hoge suiker- en de lage honingprijzen. Dus in andere woorden: bijenhouden kost geld. En dat pakt ons!

Het is nu juist dit motief dat mij altijd zoveel moeilijkheden oplevert. Telkens als ik daarover nadenk komt bij mij de twijfel naar voren: is dat het nu wel? Is dit nu wel de juiste diagnose voor die ernstige ziekte? Bijenhouden kost geld.

Wanneer men echter spreekt met bondsbestuurders en verenigingsleiders van andere organisaties op het ontspanningsgebied en men beziet die overzichten en vooral dat cijfermateriaal, dan springt telkens weer één ding in het oog: hier komt aan de hand van nuchtere cijfers tot uiting de grote uitgaven, die men voor zijn

liefhebberij over heeft! En als je het zo eens naast elkaar legt wat de een of andere hobby een beoefenaar per jaar kost, dan is bijenhouden een goedkope sport!

En wanneer men in de gesprekken zo eens naar voren brengt dat de sport of liefhebberij, die dan zo wordt geprezen, toch aardig wat kost, kan men het antwoord verwachten: „Mag het alstublieft een beetje kosten?”

De hele week zit je te sappelen en te zwoegen, mag dan mijn verzetje wat kosten?” en een ander deel drukt zich uit in de vorm van zich — zonodig — graag iets te ontzeggen voor hetgeen zijn belangstelling heeft. Geïllustreerd wordt dit door 't huishoudboekje. Kwam daar vroeger alleen een post op voor een zakje tabak voor het hoofd van het gezin, nu is het al een uitgebreid gebruik ook de club van de zoon en de vereniging van de dochter, alsmede Pa zijn vermaak tot normale, vaste wekelijkse uitgaven te rekenen. Bij dit alles blijkt nu duidelijk: Het accent ligt niet op de kosten. Wanneer men 'n hobby aanpakt en men heeft zijn zinnen erop gezet, dan heeft men de kosten ervan graag voor over. De industrialisatie heeft een groot probleem opgeroepen, de recreatie. Na het verblijf tussen muren en besloten ruimten wordt genoegdoening en compensatie gezocht voor de dagelijkse arbeid en men wil iets hebben, waarin men zich kan ontspannen en waarin men zich kan verliezen.

Het zijn gewone zaken geworden wanneer men daarvoor in de beurs moet tasten.

En het wordt gedaan, echter alleen voor die ontspanningsvormen, waardoor men wordt aangepakt.

Hier ligt dus duidelijk de tegenstelling van onze bijenhoudersopvattingen ten opzichte van hetgeen bij anderen wordt geconstateerd.

Wanneer wij door deze conclusie ertoe zouden komen om de oorzaak van de teruggaande lijn in onze Vereniging dan maar niet op rekening te stellen van de hoge suiker- en lage honingprijzen, daarbij aannemende dat men in het algemeen wel wat voor zijn liefhebberij over heeft, welke kant zouden wij dan moeten heengaan om weer belangstelling voor onze sport te trekken en vast te houden?

Vergelijkingen met andere organisaties op het gebied van de ontspanning en recreatie brengen een opmerkelijk verschil van constellatie

naar voren. Zien we bij deze een verscheidenheid van jong en oud, in de bijenhouderswereld domineert de oudere klasse. De jeugd is verre in de minderheid en dit gemis wrekt zich niet alleen in de zin van „wie de jeugd heeft, heeft de toekomst”, maar ook de factor élan, enthousiasme, het levendige van een organisatieleven komt hier in het geding. En jeugd trekken tot bepaalde activiteiten heeft het meeste succes als ze daartoe wordt aangesproken door leeftijdsgenoten.

Waarom komen in onze afdelingen zo weinig nieuwe gezichten? en vooral jeugd? Doet de bijensport het niet? Iedereen weet vanaf de schoolbanken iets van bijen en als je zo details naar voren brengt, komt de stijgende interesse.

In dit verband kunnen de ledenlijsten van de laatste jaren veel zeggen. Namen, die er jaren geleden op voor kwamen als beginnend imker, zijn al weer doorgehaald. Men blijft niet. Diegenen die doorzetten en bijen blijven houden, is de oudere generatie.

Vraagt men naar de reden van het opgeven van de bijenliefhebberij, dan komt men uiteindelijk tot de gewaarwording dat teleurstelling de oorzaak is. Het heeft ze niet gepakt en men is overgegaan naar een andere hobby.

En hier ligt een criterium. Waarom zijn u en ik nog bijenthousiast, en waarom ging dat voor hen niet op? Waarom heeft het hen niet voldaan? Kan dat liggen in de voorbereiding tot het imker worden?

Wanneer men zo eens verschillende imkers vraagt hoe ze ertoe kwamen om bijen te gaan houden, dan heeft het antwoord in ruime zin in het algemeen dezelfde strekking. Je werd ergens getroffen door die man die met zijn bijenvolken bezig was en daarover sprak met een liefde, die je aangreep; het fascinerende van het wondere bijenleven nam je in beslag. Als een koningin omkwam, rechte het volk zich zelf! En als men eens het een en ander aan die volken had gedaan en het was gelukt, wel dan had je waarachtig wel eens honing ook! Op de koop toe. Dat was zo ongeveer de intentie van het bijenhouden zoals je dat werd voorgehouden.

Vooroorlogse bijenlectuur ademt deze toegenegenheid en voor mijn gevoel is de weerspiegeling hiervan dat prachtige gedicht van de heer van Dam, die daarin in Brabants dialect zo gevoelvol vertelt wat hij waarnam, toen een van zijn koninginnen aan het Nieuwjaarwensen was. Hieruit straalt naar voren een imkershart dat — ondanks het voor de bijen gesloten seizoen — voor hen blijft kloppen en meelevens.

Je moest met de bijen kunnen om-

gaan tot je bij wijze van spreken er mee kon praten, begrip voor het leven van die wondere bijenwereld, dat was essentieel. Je moest er als het ware mee spelen en wat schadelijk voor hen was, werd je goed ingeprent. Dit was het gevoel dat je werd bijgebracht, in eerste orde de programmapunten.

Het zou verwonderlijk zijn toen na de oorlog het gehele maatschappijbeeld grote veranderingen onderging, dit aan onze bijenhouderij geheel ongemerkt voorbij zou zijn gegaan.

In de bijenhouderswereld deed de methode intree. Onze gehele vereniging, ons denken, onze lectuur, wordt hierbij bepaald. Het staat voorop bij alles.

Beginners, die de bijensport willen leren kennen, wordt direct de methode ingestampt. Je doet A, na twaalf dagen B, veertien dagen wachten C (op het receptenboekje), dan honingkamer opzetten en 40 pond honing haal je, weer of geen weer. Keihard ligt naast iedere kast een winst- en verliesrekening, aan het einde van het jaar maken we balansen op. We leren onze prachtige hobby verknopen met inspiraties van de Amerikaanse business-idee.

Het spel-element, bij andere organisaties nog steeds aangemerkt als het grondstuk, is bij ons direct vervangen door de techniek. De instelling wordt geheel afgericht op bedrijfs-economisch bijenhouden, iets wat in ons land, met de sterk gewijzigde drachtomstandigheden, al zeer dubieus is.

En als dan, ondanks nauwkeurige bestudering en opvolging van de zo zeer gerecommendeerde methode te-leurstellingen en slechte bedrijfsuitkomsten volgen, dan begrijpt men het natuurlijk niet, het was toch allemaal A.B.C., je kan het toch in ieder Groentje lezen! Ze waren toch al „imkers“, ze kenden toch de methode door en door! Het bijengeluk in eerste opzet vergald.

Na nog enkele tegenslagen (waaraan onze bijensport zo rijk is) kan men er niet meer overheen komen, men gaat mopperen en tenslotte geeft men het bijenhouden eraan. En deze mensen worden vast geen

propagandisten voor de imkerij! We kennen er te veel zo. Men miste die goede ondergrond, die genegenheid, die ondefinieerbare draad die je aan een bijenkast vastlegt, **onmisbare** elementen om tegenslagen met een luchtig gebaar te nemen.

In dit verband heeft onze vereniging een ervaring: de z.g. oorlogs-imkers. Wat is er van dat grote aantal nog werkelijk bijhouder gebleven? Dit aantal is zeer miniem. Hier ontbrak ook de goede ruggegraat, uitsluitend honingwinst voor ogen. De bijenliefde, het hart voor zijn sport, was niet aangekweekt, of aanwezig, of bijgebracht. De bijen waren alleen maar goed voor materieel gewin en in dergelijke situaties gaat het bijenhouden eraan.

Opname, opleiding en opvoeding van nieuwe leden bij andere organisaties wordt als de meest belangrijke taak beschouwd. Nauwkeurig heeft men onderzocht op welke wijze belangstellenden het beste kunnen worden opgevangen, hoe de interesse moet worden gaande gehouden, op welke moeilijkheden men moet worden voorbereid en hoe het geheel op de praktijk moet worden afgestemd om blijvend te boeien. Het vele geld dat hiervoor wordt uitgegeven en de zorgen hieraan besteed, vinden rijkelijk beloning.

Bijna iedere vereniging hanteert het verenigingsblad als sterk wapen in de hand ter activering en stimulering van de verenigingsbelangen. Geredigeerd in optimistische trant, voorlichtend in de goede zin des woords, bevordert het de ontwikkelingsgang en houdt vooral de band vast.

Vaak heb ik mij afgevraagd welk nut voorlichting heeft in kolommen en bladzijden vol, uitgaven in lange rij, waarin niets anders dan balansen voorkomen met slechte of schriele bedrijfsuitkomsten tot hoofdthema, aangevuld met mineurstukken. Wanneer dan dergelijke publicaties een wederwoord uitlokken met overzichten van roede winsten, dan is de reactie niet meer dan dat in dat geval over meer tijd, kennis en gelegenheid wordt beschikt. In plaats van stimuleren en activeren brengen

we met dergelijke publicaties een gehele vereniging op gedachten, waaraan een verkeerde richting wordt gegeven. We activeren mateheid. Het wringen in allerlei bochten om te proberen aan te tonen dat onze mooie bijensport in financieel opzicht acceptabel kan zijn weerhoudt niet om weg te lopen. Tevergeefs zit je dan te wachten op een uitvoerig overzicht waarin tot uitdrukking wordt gebracht: ik heb zoveel aan suiker uitgegeven, zoveel aan transport en onderhoud, slechts een luttel beetje honing kunnen verkopen, maar... ik heb vele, **gouden** uren bij mijn bijenkasten mogen zijn, **onbetaalbare uren**, die ik nooit zou willen missen!

Indien het kostprijsselement niet de hoofdtoon zou voeren bij een bewonderaar van een bepaalde liefhebberij, zouden wij het dan niet daarheen moeten leiden dat we teruggaan naar het voorbeeld van die Brabantse dichter? Zoals zovele zaken teruggaan zijn naar hun geëigende sfeer?

Nu in vergelijking met vroegere jaren de drachtomstandigheden zo drastisch zijn gewijzigd en commercieel bijenhouden maar voor enkelingen is weggelegd, zou dan nu de tijd niet zijn om ons te bezinnen of wij ons moeten vrijmaken van het plaatsen van onze bijen in de commerciële denksfeer en alleen de ideële waarden op de voorgrond plaatsen?

Liefderijk bijenhouden als eerste imkerslessen op het programma opnemen, bijenhouden om het wondermooie bijenleven te genieten, los van alle financiële bijgedachten?

Daarmede niet geheel en al de methode veroordeeld. Integendeel. Maar niet de ode aan de methode! Het is ook zo dat eerst dan een methode aan verwachtingen kan voldoen als men ze weet toe te passen zonder ingrijpende schade aan het volk. En deze inzichten kunnen alleen worden verkregen als men met zijn bijen heeft „leren praten“.

En wie dat geleerd heeft, die kan dat gesprek niet meer missen. Hij blijft bijenhouder. U en ik zijn er bewijzen van!

Voor VergeVorderden

3. De werkbij.

De imker verbluft zijn gasten met hoge cijfers betreffende de legcapaciteit van de koningin. Om te voorkomen dat zijn toehoorders deze hardwerkende koningin zullen verwarren met de andere insecten in de kast noemt hij die andere insecten zeer zinvol: werkbijen. Wat de achterkant van de werkbij is, voelt men als men haar stevig in de hand neemt. De andere kant is de voorkant. De werkbijen brengen driekwart van hun leven of meer in de duistere bijenwoning door. Daarom noemt de imker ze enthousiast: zonnekinderen. Dikwijls ziet men een werkbij de kast binnengaan met klompjes aan de achterpootjes. Dat is stuifmeel. Stuifmeel heet in het Latijn: pollen. Omdat u en ik dat niet weten noemt de imker het duidelijkheidshalve: stuifmeelpollen.

De imker weet precies welke functies een werkbij achtereenvolgens uitoefent en hoe lang zij elke functie uitoefent. De werkbijen staan daar van te kijken. Ze doen het bijna altijd anders.

Ook verder zijn de werkbijen minder intelligent dan de imker ze graag schildert. Zij huilen van verdriet als ze hun koningin kwijt zijn, maar als de imker ze een nieuwe geeft, vermoorden ze haar. De werkbijen zijn nuttig voor de bestuiving van bloemen. Daarom voelt de imker zich een belangrijk figuur in het economisch leven. Als hij over het bestuivingsnut spreekt, wees dan zo tactvol het woord komkommers niet te noemen. Hij zou er iets van krijgen.

De werkbijen vliegen wel 3 km ver van hun woning om nectar en stuifmeel te verzamelen. Werkbijen, die in een boomgaard geplaatst zijn, vliegen niet verder dan de grens van het bedrijf waaraan de imker ze verhuurde. Behalve fruit en honing produceren de bijen ook koninginmelk. Deze melk voeren ze overvloedig aan koninginlarven. Daardoor wordt de koningin vijftig maal zo oud als een werkbij. Mensen die ook graag erg oud willen worden, nemen koninginmelk tot zich. Het is een voortreffelijk middel. Er is maar één middel dat nog beter is en waardoor men niet alleen erg oud wordt maar ook lang jong blijft. Dat is het houden van bijen.

NAR DE DAR

wie bepaalt het begin van de paringsvlucht van een jonge koningin, de koningin zelf of de bijen?

Kortgeleden verscheen er een aardig artikel over bovengenoemd onderwerp¹⁾ dat interessant genoeg is hier besproken te worden. Wellicht dat niet alles wat verhaald wordt altijd plaats vindt, maar het geheel is voor de imker toch de moeite van het weten wel waard.

Waargenomen werd dan dat jonge koninginnen slechts de eerste uren na het uitlopen uit de moerdop niet de aandacht van de bijen trekken. Maar vanaf de middag van de eerste levensdag wordt dit geheel anders. Niet alleen wordt de k. door de bijen betast en belikt, maar ook voeren de bijen bij haar bepaalde bewegingen uit, die zeker niet aangenaam zijn.

We zullen deze bewegingen hier afzonderlijk bespreken.

1. Het sidderen. Een bij klemt zich met zijn poten aan de k. vast en begint met zijn achterlijf op en neer te slaan. Dit duurt meestal niet langer dan 2 sec. Ook bijen in de omgeving van de k. voeren deze beweging uit, zodoende zou op deze manier de plaats van de jonge k. door een imker snel gevonden kunnen worden. Ook wordt de sidderende beweging wel eens op een gesloten moerdop uitgevoerd.

2. Het schommelen. In de onmiddellijke omgeving van de k. gaat een bij op de raat zitten, houdt zijn 4 achterpoten op één plaats en gaat tussen deze voor- en achteruit schommelen. Het resultaat is dat de k. telkens als de bij naar voren schiet een por krijgt, meestal van voorpoten en kop tegelijk, vaak ook met geopende kaken zodat het dan meer een pikken wordt. Met deze kopstoten wordt de k. van alle kanten getraceerd.

3. Het trekken. Bij voorkeur pakken de bijen de vleugels van de k. met kaken en poten en beginnen er naar hartelust aan te trekken, het liefst nog in zijwaartse richting. Vaak worden de vleugels geknikt en gedraaid zonder echter zichtbare schade op te lopen. Ook aan de poten, bij voorkeur het achterste paar, wordt met vuur getrokken.

4. Het klemmen. Bij dit verfijnde staaltje van plagen klemmen de bijen zich aan poten, vleugels en zelfs voelsprieten van de k. vast en laten zich zo over lange afstanden meeslepen.

5. Tenslotte krijgen we nog het ondersteboven gooien. Een bij schuift zijn kop onder het lichaam van de k. en probeert haar op deze manier te laten rollen. Vaak verliest de k. hierbij alle houvast en rolt zodoende langs de raat naar beneden. Aangezien echter nog andere bijen ook met haar bezig zijn, komt het erop neer dat het hele kluitje naar beneden valt tot dit ergens blijft steken, waarna het lieve leventje van voren af aan begint.

Het is niet zo dat de besproken bewegingen na elkaar optreden, doch wel in wilde mengeling door elkaar en ook gelijktijdig. Een indruk van het tempo geeft de mededeling dat b.v. alleen al het sidderen tot 1200 keren per uur kan voorkomen; echter dient te worden gezegd dat het tempo des middags het hoogst is, terwijl ook niet alle bijen meedoen, doch slechts 10 pct. voortdurend en 25 pct. nu en dan. Maar het resultaat is dan toch maar, dat de k. op een akelige manier gemaltraitéerd wordt.

Al dit geplaag beïnvloedt het gedrag van de k. natuurlijk ook. Ze reageert hierop met tussenpozen. Na lange tijden van gelaten dulden begint ze plotseling heftig te reageren, namelijk door afweerbewegingen uit te voeren en door te vluchten.

Het afweren gebeurt eensdeels met de poten op een onbeholpen manier die geen enkel effect sorteert, anderdeels door het tuten. Zo gauw de k. tuut blijven onmiddellijk alle bijen die tot ongeveer 'n halve handafstand van de k. af zijn stil zitten. Ook bijen die aan haar trekken laten direct los. Hoe meer de k. te pakken genomen wordt des te meer tuut ze. Zo gauw ze ophoudt vallen de bijen onmiddellijk weer op haar aan. (Vastgesteld kan worden, dat het niet zozeer het tuutgeluid is als wel het trillen van de raat dat door de bijen waargenomen wordt. Wanneer nl. met een natte vinger over een glasplaat gewreven wordt, krijgt men eenzelfde soort geluid. Hierop reageren de bijen niet. Zet men echter een kant van de glasplaat op een toplat en wrijft men nu, dan verstarren de bijen op dezelfde manier als bij het tuten van de k.)

Vaak slaat de k. op de vlucht. Ze schiet vooruit en gaat in grote vaart over de raten, en zij boort zich zeer vaak in trosjes bijen die hier en daar hangen en die zich niet om haar bekommeren; zodoende krijgt ze wat rust, maar dat duurt niet lang. Spoedig wordt ze opgespoord waarop ze weer op de vlucht slaat. Het schijnt dat ze hierdoor de bijen nog meer prikkelt zodat het geheel in een echte klopjacht ontgaat, die eerst ophoudt wanneer de k. door vermoeidheid opgeeft, waardoor de bijen ook kalmeren. Elke jachtpartij wordt gevolgd door versterkte voedselopname van de k., die dit hetzij van de bijen gevoerd krijgt, hetzij zelf uit honingcellen zuigt.

Vanaf haar 3e levensdag begint de k. zich heftiger te verweren, ze slaat met voorpoten en voorlichaam op de bijen neer en begint ook te „schommelen”. Als bijzonderheid kan nog vermeld worden dat ze nu eigenaardig begint te ruiken, om niet te zeggen stinken; dit kan door mensen slechts in onmiddellijke nabijheid waargenomen worden.

De dag waarop de k. voor het eerst buiten komt is meestal haar 5e of 6e levensdag. Op die dag wordt ze aanvankelijk net zo behandeld als voorheen. Maar dit heeft nu tot gevolg dat de k. vaak uren achtereen snel door het volk loopt. Vlak voor de uitvlucht gaat haar tempo met een sprong omhoog, met grote vaart schiet ze over de raten. Met haar vleugels trillend raast ze over de bijen, zodat ze nauwelijks in contact is met de raatoppervlakte. Hierbij wordt ze niet lastig gevallen. Dit duurt ongeveer 5—10 minuten waarna ze plotseling op licht reageert en binnen een paar seconden aan het vlieggat verschijnt. (Bij geopende observatiekastjes slaat ze neer op het glas). Wanneer de k. nu niet direct wegvliegt wordt ze weer achterna gezet, todat ze zich in de lucht verheft. Na haar eerste oriëntatievlucht wordt ze onmiddellijk door de bijen omringd, die „alleen” nog maar sidderen, stoten en pikken. Weer begint ze te rennen en weer gaat ze op de vleugels. Dit gaat net zo lang door todat ze met het bevruchtingsteken terugkeert. Alle bijen in haar omgeving dringen nu op haar toe todat deze tot twee- en drievoet om haar heen zitten waarbij de k. aan alle kanten belikt en betast wordt. Het bevruchtingsteken wordt weggetrokken. De behan-

1) E. Hamman. Insectes sociaux 4, (2), p. 91, 1957.

deling die de k. nu ondergaat is goed, maar de volgende dag is het weer mis en vaak komt het tot een tweede paringsvlucht. Hierna wordt ze nog weer mishandeld, maar na de 2e dag van de laatste paring is het geplaag over en wanneer de k. begint te leggen is alle leed geleden.

Het schijnt, dat door het aanhoudend geprikkeld der bijen het bloedsuikergehalte van de k. langzamerhand toeneemt en dat dit noodzakelijk is wil de k. kunnen vliegen.

Jonge bijen schijnen ook een laag bloedsuikergehalte te hebben, dat ook eerst moet toenemen willen ze vliegvlug worden.

En overeenkomstige wisselwerking als boven beschreven tussen jonge k. en bijen schijnt ook te bestaan tussen zwerm k. en bijen. Behalve de k. schijnen in dit geval ook de bijen langzamerhand opgewonden te geraken zodat het tenslotte tot een zwerm komt. Het schijnt inderdaad zo te zijn dat door het voortdurende geterg der bijen de k. tenslotte tot een vlucht in de buitenlucht overgaat. Dit wordt heel aannemelijk gemaakt door de volgende proefjes die me-juffr. Hamman nam:

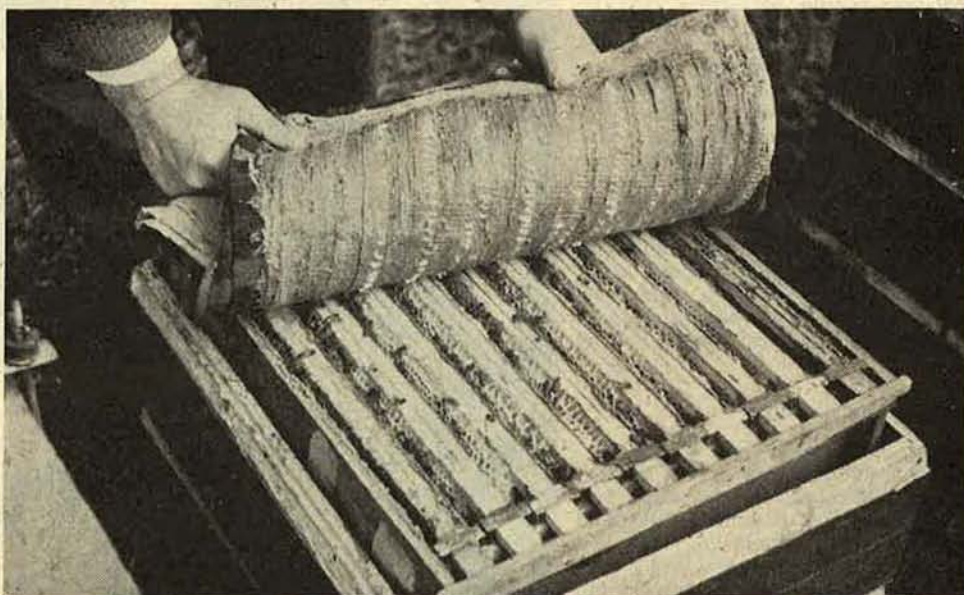
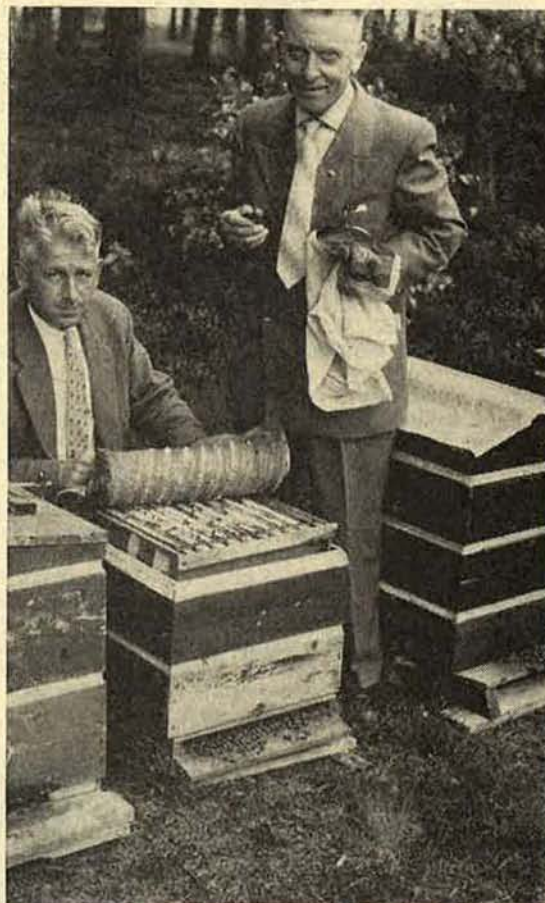
In het eerste geval werd een jonge k. ingevoerd in een volk dat al 68 dagen moerloos was. Zij werd nu veel hardnekkiger opgejaagd dan normaal het geval was, zo dat reeds op haar 3e levensdag het geplaag tot een hoogtepunt kwam.

Plotseling ging om plm. 11 uur van de jagende bijentroep een beweging uit die het hele volk binnen 2 minuten in rep en roer bracht. De bijen stormden — zonder k. — de kast uit, vormden een bijenwolk op plm. 15 m. afstand en keerden na plm. 7 minuten weer terug, waarna het gejaag achter de k. weer opnieuw met volle kracht losbarstte. 's Middags vloog het volk weer af, maar nu verscheen ook de k. aan het vlieggat, werd hier sterk gejaagd en ging tenslotte ook op de vleugels. De zwerm ging nu aan een boom hangen en werd geschept. In dit geval ging de k. dus minstens 2 dagen eerder dan normaal op bruidsvlucht (tezamen met een echte bruidszwerm!)

Het volgende geval is in volkomen tegenstelling hiermee. Er werden twee volkjes gemaakt van plm. 700 pas uitgelopen bijen en een jonge k. ieder, buitendien waren er twee controlevolkjes. In het ene proefvolkje werden alle bijen om de 2—3 dagen vervangen door pas uitgelopen bijen, zodat de k. nooit aangevallen werd. Ze vloog niet uit en op haar 23e levensdag werd de proef afgebroken. In het andere proef-

volk werden na de 9e levensdag van de k. de bijen niet meer vervangen, deze werden dus ouder, en begonnen tenslotte de k. aan te vallen waarna deze op haar 13e dag uitvloog. In de twee controlevolkjes vloog de ene k. op haar 5e en de andere op haar 9e dag uit.

Dit alles maakt het wel zeer waarschijnlijk dat de k. eerst op bruidsvlucht gaat, nadat ze hiertoe door de bijen aangezet wordt. De vraag in de titel gesteld zou dus met een „door de bijen” beantwoord moeten worden.

Bij de foto's:

Zó imkerde de heer
Jacobs, september
1958, op de heide bij
Arnhem.

(Foto's Wolters, Assen)

uit de Jaagkieps

Weer naderen de feestdagen en ik wil de Jaagkieps in het decembernummer van ons Groentje beginnen met:

Een Kerstgebruik in Servië.

hetwelk in vond in het Kerstnummer 1957 van het Weekblad van de Nederlandse Protestantenvond in een artikel van Willem Enzinck: Kerstmis in de bergen.

In Servië wordt het kerstblok, de badnjak, waarmede het feest binnenshuis gevierd wordt, al enige dagen vóór Kerstmis door een van de zoons uit het gezin gekapt. De jongeman gaat naar het bos toe, zoekt zich een gave boom uit en na die als iets heiligs omhelsd te hebben, begint hij te hakken, waarbij hij er wel voor zorgt een vriendje in de nabijheid te hebben, die de eerste tak opvangt. Die heeft namelijk een wonderdadige kracht. Vandaar dat sommige boeren hem in hun bijenkorven steken om meer honing te krijgen, anderen zetten hem recht op in de melkvaten opdat een dikke laag room zal worden gevormd. De eigenlijke badnjak, ter grootte van een bij ons gebruikelijk hakblok, wordt dan naar huis gedragen, waar het tegen de muur aan de oostkant wordt gezet. Op kerstavond vindt de overbrenging plaats naar de haard door de vader zelf. Aan allen een vrolijk kerstfeest toewensend, draagt hij het blok door het huis heen. Voor het in de haard geworpen wordt, besmeert de vader het echter eerst met een laag honing, waaraan alle familieleden een paar maal moeten likken. Het gaat eerst het vuur in, nadat alle gezinsleden elkaar erboven hebben omhelsd en nadat een klein stuk is afgekapt, dat tot het volgend jaar zorgvuldig bewaard wordt. Helemaal verbranden mag het echter niet; daarom trekt de oudste zoon, als het uit elkaar dreigt te vallen, zijn handschoenen aan en haalt het er uit.

Bijenteelt in de kunst

Iemand heeft eens het idee geopperd een verzameling aan te leggen van afbeeldingen, waarop onze bijen en alles wat daarmee verband houdt, stonden afgebeeld. Dat zou zeker een hele verzameling worden, telkens duiken weer andere op.

In het archief van onze vereniging vond ik de hierbijgaande foto's, welke ik nog niet afgedrukt zag.

Het stilleven met de prachtige stukken raathoning is van de Amerikaanse schilder Robert Duncanson en werd in 1849 geschilderd. Dit was nog in de „Box-hive era”, zoals de Amerikaan G. S. Demuth de tijd noemde, voordat de losse bouw de oogst van honing gemakkelijker maakte (zie frontpagina).

De afbeelding van het stilleven danken wij aan de kunsthandelaar Victor D. Spark te New York.

De tweede afbeelding is van een schilderij uit de 17e eeuw. Duitse school. Volgens een aantekening op de achterzijde zou de bijbeltekst Spreuken 24:13 hierop betrekking kunnen hebben: Eet honing mijn zoon, want hij is goed en honingzeem is zoet voor Uw gehemelte. Maar ik ben zo vrij daaraan te twifelen. De jonge man biedt de grijsaard met beide handen stukken raathoning aan, waarvan deze met een uitgeteerde hand een stuk afbrokkelt. De vrouw op de achtergrond brengt een stuk „honingzeem” naar haar mond.

Het cliché van de laatste plaat, werd ons welwillend afgestaan door

het Franse bijenblad Gazette Apicole. 't Is de foto van 'n beeldhouwwerk dat getiteld is: Aristaios de dood van zijn bijen bewenend. Deze legende van Aristaios is voor vele kunstenaars het onderwerp van hun scheppingen geweest. Het afgebeelde is van de Fransman F. Rude (1784-1855) en bevindt zich in het Museum te Dyon.

100 jaar kunstraat

Het is nog 1958, het jaar dat het honderd jaar geleden is, dat Meh-ring op de Wandersammlung te Stuttgart zijn vinding, kunstraat, toonde. Toen men in de eerste helft van de vorige eeuw door de vindingen van bekwame praktische imkers van de vaste op de losse bouw kon overgaan, deed al spoedig de behoefte zich voelen aan iets waarmede men de bijen kon dwingen te bouwen zoals de imker dat wilde, n.l. in de raampjes en zo weinig mogelijk grof werk.

In 1857 had een Pfarrer Wetzler in de Nördlinger Bienenzeitung de imkers opgewekt door bijdragen van 1 tot 5 Taler een bedrag van 200 Taler bijeen te brengen voor de techniker in binnen- of buiten-

land die het probleem van het maken van een model van een apparaat, bestaande uit twee delen van gips of galvanoplastiek, waarmede men wasplaten voor dit doel kon maken, zou oplossen.

Maar onze pfarrer was te laat. Mehring had het probleem reeds opgelost, hij had een model niet van gips of galvanoplastiek, maar van hout, hetgeen Mehring, die meubelmaker was, beter lag.

Mehring had raten op de middenwand afgeschoren en daarna deze middenwand in hout nagestoken. Eerst gebruikte hij het zachte linden hout, daarna berken en eiken.

In de winter 1857-1858 gelukte het hem een goede afdruk te maken en in de Pfaelzer Zeitung van 23 november 1857 bood hij zijn kunstraat ten verkoop aan. Er ontstond veel strijd om deze vinding hetgeen blijkt uit het volgende bericht in dezelfde krant van 23 december 1857:

Die bijenvrienden, die op de Freinsheimer vergadering mijn plan om „raattafels” uit zuiver was te maken, zo in twijfel trokken, deel ik mede, dat het gieten hiervan plaats gevonden heeft.

Maar op de reeds genoemde vergadering in 1858 te Stuttgart kreeg zijn vinding de naam van „Het kleinood van Stuttgart.”

Wie was Mehring?

Hij werd op 4 april 1815 te Kleinfeldesheim bij Worms geboren. Zijn ouders waren kleine boeren, die niet in staat waren hun zoon zijn studie voor onderwijzer te doen volbrengen. Hij werd toen bij een meubelmaker in de leer gedaan.

Na zijn huwelijk vestigde Mehring zich in Frankenthal. Daar hield hij zijn bijen, zijn grote liefhebberij, waarvoor hij zijn ander werk vaak in de steek liet, zodat zijn klanten op hun meubels moesten wachten. Maar door zijn nauwkeurigheid had hij meer klanten dan hem lief was. Hij stond als een zonderling bekend, kon slecht met personeel omgaan; hij werd mensenschuw en werd het doel van plaatselijke spotvogels. Hij hield ook kippen en daar hij hiermede ook altijd proeven nam, vertelde men dat hij zijn kippen groene brillen opzette, daarmede zouden zij de hun verstrekte krullen als groenvoor aanzien.

Mehring stierf op 24 november 1878. In het begin kostte het Mehring 45 minuten om een kunstraat te maken, maar in 1860 was hij al zover dat hij 100 tafels per dag kon maken, hij bood zijn produkt te koop aan en wel 12 tafels voor 1 gulden. Een vorm met toebehoren kostte 11 gulden.

Mehring heeft ook nog een boek geschreven: Das neue Einwesensystem als Grundlage zur Bienenzucht. Het vond geen gunstig onthaal, maar Mehring was zijn tijd ver vooruit, hetgeen door Pfarrer Gerstung werd bevestigd. Mehring voederde zijn bijen verschillende stoffen o.a. kersensap en maakte nog vele apparaten. Zo een stempel, waarmede de inkers het vastmaken van de be-

ginstroken wasplaat konden besparen. Met dit stempel werd met was aan het bovenlatje de doorsnede van de middenplaat (zig-zag-lijn) afgedrukt.

Daarna kon men volgens Mehring het was weer afkrabben, daar het in het hout gedrongen was voldoende was voor de bijen. De op de vergadering te Stuttgart vertoonde pers werd door de reeds genoemde Wetzler gekocht, hij kon er eerst moeilijk mee overweg totdat hij bij een wasmaker dunne platen was had laten maken, welke in de pers gemakkelijk verwerkt konden worden. Wat dachten de bijen in die tijd van het kunstraat? Volgens Wetzler vonden zij de aan hen gestelde eis tot gedwongen bouw geen tegemoetkomen van de imker. Zij vielen met een wanhopige woede op het kunstraat aan, daar zij grof werk wilden maken, waarin zij werden tegengewerkt en als zij de inkers een poets zouden kunnen bakken — b.v. een stuk kunstraat afbijten — zouden zij het zeker doen.

Ook Baron von Berlepsch kon nog niet goed overweg met kunstraat. In 1869 schreef hij in de tweede druk van zijn boek op twee plaatsen dat hij in 1864-1865 proeven op grote schaal had genomen, maar dat hij kunstraat als „Spielerei” beschouwde.

Men was toen ook nog niet tevreden met de vinding van Mehring; in de Eichstaedter Bienenzeitung deelde in 1860 de landrechter Steinbach mede dat hem op de tentoonstelling te Hannover de eerste prijs van 25 Taler was toegekend voor een door hem ontworpen pers, waarmede men raat met volledig schuin naar boven staande cellen kon maken in Berlepschmaat 18 x 27 cm. Maar hij had nog moeite deze raat uit de pers te krijgen.

Even na 1900 heeft een Otto Schulz bij Berlijn ook dergelijke raten aangeboden, maar zonder veel succes. De gegevens over dit onderwerp ontleende ik aan artikelen over Mehring in de Rheinische Bienenzeitung 1958-6 en in de Suedwest Deutsche Imker 1958-8. Vreemd doet een artikel aan in de Leipziger Bienenzeitung 1958-3: „Ofschoon Gerstung schrijft dat Mehring in platen van hout de afdruk graveerde is dat niet juist. Dit deed Otto Schulz voor het eerst in 1869. Mehring en Schulz leerden elkander kennen op de Wanderversammlung te Darmstadt (1865). Schulz schrijft hierover in zijn „Lebensgeschichte” Ook Mehring leerde ik kennen: de uitvinder v.d. kunstmatige middenwand. Ik had met hem een lang gesprek over dit onderwerp of het mogelijk zou zijn de middenwand door ingedrukte celbegein te verbeteren, maar Mehring hield dat gezien zijn ervaring voor onmogelijk.

Op de Wanderversammlung te Salzburg in 1872 kreeg Schulz voor zijn kunstraat, welke hij met hydraulische persen had gemaakt de Oostenrijkse Staatsprijs. Hij stichtte enige jaren later een kleine fabriek.

De schrijver van dit artikel, waarover geen commentaar in genoemd blad verscheen, eindigt met: Als wij dit jaar het 100-jarig bestaan van de kunstraat herdenken, moeten wij met dankbaarheid de uitvinder ervan — Johannes Mehring — gedenken.

Schotse humor

Tot slot de volgende anecdote uit de Scottish Beekeeper 1958-8. Een winkelier, die nooit om een antwoord verlegen was, kreeg van een klant, die hij niet aan honing kon helpen, de vraag waarom niet? Het antwoord was: Het is erg moeilijk om in deze tijd aan honing te komen, want weet u, de bijen zijn in de rui!

De klant, tevreden gesteld, vertrok met een pot jam.

Prettige feestdagen wenst u

JéKAVé

EUROMARKT en bijenteelt

In het algemeen programma van het XVII Internationale Congres voor Bijenteelt te Rome was ook een plaats ingeruimd voor het bespreken van de problemen waarmee de bijenteelt te maken zal krijgen in verband met de instelling van de Europese Economische Gemeenschap (Euromarkt). In deze gemeenschap werken samen de volgende zes landen: België, Duitsland, Frankrijk, Italië, Luxemburg en Nederland. De eerste bespreking werd gehouden op 19 september in aanwezigheid van de volgende vertegenwoordigers:

België: dhr. Anthoine;
Duitsland: dr. Evenius en dhr. Lutzner;
Frankrijk: dhr. Bouchardeau en dhr. Borneck;
Italië: dhr. Piana en dr. Caprio;
Luxemburg: dhr. Braun;
Nederland: mr. ridder Van Rappard en dhr. Andriessen.

Uitgangspunt van deze eerste bespreking was een memorandum van Graaf dr. A. Zappi Recordati, voorzitter van de Italiaanse imkersverenigingen en secretaris-generaal van Apimondia. De opsteller van dit memorandum was vertegenwoordigd door dr. Caprio, die wees op het feit dat op 1 januari 1959 de eerste etappe van de afschaffing der tariefbelemmeringen in werking treedt. Dit is een der problemen, maar daarnaast moeten o.m. ook genoemd worden de gemeenschappelijke landbouwpolitiek en de marktordening in

het raam van de Euromarkt. Zo heeft tijdens de bespreking elk der zes landen mededeling gedaan omtrent: aantal bijenhouders; aantal bijenvolken; honingproductie; invoer en uitvoer en honingsoorten. Al deze gegevens steunden grotendeels op schattingen. Eerst dienen behoorlijke statistische gegevens verzameld te worden om de juiste situatie in de zes landen te kunnen beoordelen. Een winstpunt is dat de Duitse Imkerbund enige maanden geleden het initiatief genomen heeft door middel van een uitvoerige enquête bij de zes landen statistiek materiaal te verzamelen. Frankrijk bleek gereed te zijn met het verzamelen van deze gegevens en Nederland was er druk mee bezig.

De tweede zitting van de vertegenwoordigers had plaats op 22 september en stond onder leiding van Graaf dr. A. Zappi Recordati. Opnieuw werden de problemen uitvoerig besproken en de conclusie was, dat niet verder gewerkt kon worden zolang er geen betrouwbaar statistisch materiaal beschikbaar is. Daarom werd besloten dat de Duitse Imkerbund zal doorgaan met het verzamelen van dit materiaal en voor zover nodig nog zal zorgen voor toezending van enquête-formulieren, waar ze niet ontvangen zouden zijn. Als de onontbeerlijke gegevens verzameld en bewerkt zijn, zal dit aan de zes landen worden toegezonden en zal in gezamenlijk overleg bekeken worden welke weg gevolgd dient te worden, om de zich ongetwijfeld aandienende vraagstukken tot een bevredigende oplossing te brengen. De betrokken landen — aldus was het standpunt — zullen zich t.a.v. de problemen een juist inzicht dienen te vormen en zullen daarbij meestal de voorlichting en hulp van hun regering niet kunnen missen.

A.

PLEITNOTA inzake bijenverordening Dubbeldam

1. De Gemeenteraad van Dubbeldam heeft op 21 maart 1958 een verordening aangenomen waarbij het verboden werd „vanaf 1 mei tot en met 7 september bijenstellen of enig andere verzameling van bijenkorven of kasten of dergelijke voorwerpen met uitzondering van bijen te hebben of te houden.”

Uit het 2e lid blijkt, dat de verordening tot stand gekomen is met het oog op schade voor de komkommerteelt.

De heer Eppink is bekeurd wegens overtreding van deze verordening en staat thans voor dit feit terecht.

Alvorens u echter tot strafoplegging zult kunnen overgaan zal vast moeten staan of deze zgn. „bijenverordening” rechtens bestaat m.a.w. of deze verbindend is.

2. Volgens Art. 168 (135 oud) van de Gemeentewet „behoort aan de Raad der gemeente het maken van de verordeningen, die in het belang der openbare orde, zedelijkheid en gezondheid worden vereist en van andere, betreffende de huishouding der gemeente.” Het zal wel geen betoog behoeven dat de verordening alleen onder de laatste rubriek gerangschikt zou kunnen worden.

Sinds o.a. het arrest van de H. R. 27 februari 1899 W 7248 (vgl. H. R. 28 april 1913 N. J. 1913-967) is het constante jurisprudentie dat de rechterlijke macht moet beoordelen of de Gemeenteraad de in Art. 168 aangegeven grenzen van zijn wetgevende bevoegdheid heeft overschreden.

Het is dus thans mijn taak om aan te tonen, althans waarschijnlijk te maken, dat de verordening niet in het algemeen belang gegeven is. Immers „huishouding der gemeente” wordt algemeen opgevat als „algemeen gemeentelijk belang”.

Aldus H. R. 25 maart 1912 W 9322. Dit komt in de praktijk er op neer dat men zoals men gewoon is sinds de jurisprudentie van de Woonruimtwet 1947, toetst in abstracto of in casu de verordening de huishouding der gemeente kan hebben betroffen.

Ik zou dan ook bij de onderhavige materie aansluiting willen zoeken bij het criterium dat uit de constante jurisprudentie

van de H. R. op het gebied der Woonruimtwet 1947 naar voren is gekomen: dat de Raad bij afweging van alle in aanmerking komende belangen in redelijkheid niet heeft kunnen menen dat de bijenverordening in het algemeen gemeentelijk belang zou zijn en dus afweging van die belangen geacht moet worden niet te hebben plaatsgehad.

3. Het is noodzakelijk dat ik, alvorens te treden in de zo juist gestelde vraag, inga op de algemene achtergrond van deze zaak. Het houden van bijen is een bedrijf dat al sedert historische tijden in zwang is.

De klassieken hebben er zich mee bezig gehouden, ik noem van hen Aristoteles, Cato, Varro, Plinius; Vergilius heeft in zijn Georgica in de 4e zang zich uitvoerig bezig gehouden met de beschrijving van de bijen, terwijl hij zelf een beschrijving geeft van een boer in de buurt van Taranto die, op schrale grond toch een bestaan kon vinden, omdat de bijen hem hielpen bij het kweken van bloemen en fruit.

In latere tijden hebben Swammerdam in de 17e eeuw, Réaumur, Huber, Julien Fabre en Maurice Maeterlinck (la Vie des Abeilles) zich bezig gehouden met het leven van de bijen.

Sinds de laatste jaren klagen de komkommerskwekers over het optreden van z.g. zaadkorven aan de komkommers en verleid door hun klachten heeft de gemeente Dubbeldam deze verordening in het leven geroepen.

Het staat echter helemaal niet vast dat er enig causaal verband is tussen het optreden van zaadkorven en het houden van bijen.

Dit causaal verband is van wetenschappelijke zijde bestreden, o.a. door prof. J. de Wilde in een artikel in het Maandschrift voor Bijenteelt, juni 1954 no. 6 en door Ir. Mommers, de rijksbijenteeltconsulent te Tilburg.

Het is helemaal niet zeker dat de komkommers geen zaadkorven zouden krijgen wanneer er geen bijen gehouden worden. Er zijn nog andere soorten vliesvleugeli-

gen die de bevruchting kunnen bewerkstelligen: paardenvliegen of horzels, wespen, hommels en bovendien de vlinders, terwijl in gemeenten waar zo goed als geen bijen werden gehouden eveneens zaadkorven optreden.

Bovendien schijnt de ouderdom van de komkommersplant een rol te spelen, omdat oudere planten eerder zaadkorven krijgen dan jongere. Het is overigens een bekend feit, dat de komkommers in de periode dat de bijen uitvliegen in gesloten kassen geteeld worden.

Ook overigens mag men niet uit het oog verliezen, dat men hier probeert tegen de natuur in te gaan waar het de natuurlijke taak van insecten is om bij de bevruchting werkzaam te zijn.

Men gaat dus een eeuwenoud bedrijf onmogelijk maken terwille van de kunstmatige „vooruitgang” van de komkommerteelt.

4. Een komkommerskweker heeft ongeveer een maand geleden een Kort Geding aangespannen tegen een fruit- en boomkweker, die zelf bijen hield en heeft aan de President van de Rechtbank te Dordrecht gevraagd de gedaagde te veroordelen „dat de bijen en de bijenkorven ten spoedigste verwijderd worden en gebracht zouden worden op dusdanige afstand van de tuinderij van eiser, dat voor het bevruchten van de bloemen van de komkommersplanten geen gevaar meer bestaat.”

De President van de Rechtbank heeft bij vonnis d.d. 18 juni 1958 het „non liquet” uitgesproken aangezien de heren deskundigen elkaar tegenspreken en omdat een deswege in het leven geroepen Staatscommissie deze kwestie bestudeert en nog niet met haar rapport gereed is terwijl de President „de kans dat eisers opvatting de juiste zal blijken te zijn te onzeker acht dat een zover strekkende maatregel als door eiser verzocht, thans gewettigd geacht zou kunnen worden.”

5. De gemeente Dordrecht huldigt deze gedachtegang ook, zodat uitdrukkelijk aan partijen te kennen is gegeven, dat men niet de toestandkoming van een zgn. bijenverordening zou bevorderen omdat het causaal verband niet vaststaat terwijl „het ons onmogelijk is de belangen van alle hierbij betrokken partijen zodanig tegenover elkaar af te wegen, dat een verantwoord keus ten gunste van een dier

partijen zou kunnen worden gedaan."

6. Inderdaad staan hier verschillende belangen tegenover elkaar. De kleine groep der komkommerskwekers staat tegenover niet alleen de bijenhouders maar ook de fruitkwekers, de zaadkwekers, de bloemkwekers en degenen die belang hebben bij het winnen en de verkoop van honing en bijenwas.

Het is een onhoudbare situatie dat in de gemeente Dubbeldam die fruitkwekers, die zelf gewoonlijk in hun boomgaard bijen houden — en dit is veelal gebruikelijk — dit nu krachtens de verordening niet meer zouden mogen, zelfs al is de kans dat de bijen verder zwerfen dan de boomgaard praktisch uitgesloten. Deze hebben er het grootste belang bij dat de verordening sneuvelt.

7. Het zou nog iets anders zijn indien de verordening op een soepele wijze werd gehanteerd.

Door de heer de Kruijff is echter onthefing verzocht van het verbod terwijl door hem werd aangevoerd, dat hij zijn bijen zou plaatsen op een perceel in gebruik bij de zaadtelerij van van Namen, dat gelegen is nabij de viersprong aan de Oude Veerweg onder de gemeente Dubbeldam. De heer de Kruijff heeft op een stafkaart nagemeten, dat de naast bijliggende komkommerskassen ruim 3 km. hemelsbreed van zijn standplaats verwijderd zouden zijn.

B. & W. van Dubbeldam hebben echter geen onthefing verleend met de motivering dat „naar onze mening niet vaststaat, dat de komkommerskassen op voldoende afstand van de plaats, waar u de bijenkorven zoudt willen plaatsen, verwijderd zijn."

8. Op voormelde gronden kom ik dan ook tot de conclusie dat de verordening niet de huishouding der gemeente kan hebben betroffen waar hier zuiver sprake is van het voorttrekken van het ene groepsbelang tegen vele andere belangen in en dat nog op een onvoldoende gemotiveerde basis. De jurisprudentie is dan ook in deze zin gevestigd, dat de verordening niet mag betreffen een groepsbelang. Aldus:

H. R. 25 maart 1912 W. 9322.

H. R. 14 mei 1934 N. J. 1934-1116.

H. R. 23 juni 1930 N. J. 1931-131.

H. R. 12 oktober 1933 A. R. B. 1933-914.

9. Behalve strijd met het Art. 168 Gemeentewet acht ik ook strijd aanwezig met Art. 164 en 165 (157, 158 oud) van de Grondwet. Door een dergelijke rigoureuze verordening wordt aan de bijenhouders — en ik denk hier speciaal aan de fruitkwekers die tevens ten behoeve van hun eigen bedrijf zelf bijen houden — het genot van het in eigendom bezeten bijenvolk praktisch tenietgedaan. Zo ver mag de raad niet gaan.

Prof. Mr. W. G. Vegting omschrijft het in zijn artikel: „Verordeningsbevoegdheid en Privaatrecht", Themis 1949 blz. 480 e.v., als volgt:

„Ik stelde, dat als gevolg van het voorschrift van Art. 157 der Grondwet en van het bestaan van een privaatrechtelijke wetgeving, de gemeente niet bevoegd is administratiefrechtelijke regelen vast te stellen, waarvoor door burgers de rechtsstoestand, zoals die voor hen uit het Burgerlijk Wetboek voortvloeit, een andere inhoud zou verkrijgen."

De jurisprudentie op dit punt is dan ook in deze zin gevestigd, dat „die beperking nooit zo ver kan gaan, dat daardoor het vrij en uitsluitend gebruik van de eigendom voor de eigenaar geheel of ten dele ophoudt te bestaan."

Vgl. H. R. 14 maart 1904 W. 8050.

H. R. 13 april 1931 W. 12308.

H. R. 2 maart 1917 N. J. 1917-392

H. R. 27 juni 1924 N. J. 1924-1139

Van belang kan zijn dat de eigendom van een bijenzwerm juridisch mogelijk wordt geacht en wordt geaccepteerd: hoewel het onderwerp in het huidige B. W. niet geregeld is, zijn bepalingen in het ontwerp B.W. opgenomen in 5.2.13 en 5.2.17. In de Bijenwet van 10 januari 1947 S.H. 13 wordt een schadeloosstelling toegekend aan de eigenaar van de bijen wanneer door de rijksbijenteeltconsulent vernietiging is bevolen: Art. 7 lid 2 zegt: „Vernietiging heeft niet plaats dan nadat de schadeloosstelling is vastgesteld, overeen-

„Het leven is zo druk," verzucht een kennis van me vaak. Inderdaad, tijd om even stil te staan bij het verleden is er kwalijk. Snel even de koppen lezen van de krant, van het Maandschrift, er vluchtig uitpikken wat je direct interesseert en iets anders vraagt je aandacht. Het verleden? Nou ja, och

Jammer! Leg wat overbodige dingen naast je neer. En lees b.v. toch vooral de „Terugblik" uit de vorige maandschriften. Men kan er lering uit trekken. Lees van de hoogte- en dieptepunten, van goede en slechte besluiten. Overdenk alles, trek uw conclusies en uw blik wordt verruimd. Daardoor wordt ook uw doen en laten in organisatorisch verband beïnvloed en ik hoop in de goede zin.

Hulde voor 't monnikenwerk van de samensteller van de „Terugblik!" Toen ik als oudere (maar niet oude!) bijenman aan deze rubriek ging medewerken, kwam ik met de redacteur overeen dat het vooral een gezellig praatje zou worden o.a. over hoe vroeger de bijenhouders reilde en zeilde. Wel, zo voor en na kwamen oud en nieuw wel eens door elkaar. 't Werd ook wel eens korter dan ik bedoelde want de redacteur moet altijd met de ruimte woekeren, wat ik even jammer vind als hij.

Ik stel me voor de praatjes voor het volgende jaar wat meer op praktische leest te schoeien, de blik meer op de technische kant van de bijenhouders te laten vallen. Mijn eigen jarenlange praktijk en vooral ook wat ik om me heen heb zien gebeuren, geeft daartoe stof genoeg. Tot de volgende keer dus, imkervrienden, als we al weer met goede hoop het nieuwe jaar zijn ingegaan mede met de beste wensen van

DE BIJENMAN

komstig het bepaalde in de Artikelen 8 en 9."

Mijn conclusie is dat het eigendomsrecht hier praktisch wordt ontnomen dus strijd met Art. 164 van de Grondwet (het codificatie-art.) en strijd met Art. 165 van de Grondwet (het ontegenings-art.).

Wat moeten immers al die fruitkwekers en zaadkwekers beginnen, die bijen houden ten behoeve van hun eigen bedrijf en dit nu niet meer kunnen? Ontneming van het gebruiksrecht impliceert voor hen ontneming van het eigendomsrecht zonder schadeloosstelling. Dit nog te meer waar in artikel 2 lid 2 der Bijenverordening de voorwerpen waarmede de overtreding gepleegd is verbeurd verklaard kunnen worden m.a.w. zonder schadeloosstelling. Ik vraag mij tevens af of de Raad tot deze sanctie bevoegd was.

10. Wel is het mogelijk en denkbaar dat een verordening zich richt tegen het houden van bijen in een Villa-wijk zoals kennelijk de strekking is geweest van de verordening te Zwollerkerspel zoals blijkt uit het arrest van de H.R. van 14 januari 1935 N.J. 1935-blz. 396. Dit is echter een kwestie van hinder in nabuurschap, dus wel een kwestie van algemeen belang. Een voorbeeld daarvan vinden wij ook bij Lalou, Traité pratique de la Responsabilité Civile par. 951 bis.

„... d'installer dans un quartier de banlieue peuplé de nombreuses maisons d'agrément 18 ruches dont les abeilles aggravent les inconvénients ordinaires de voisinage, même si l'installation de ces ruches satisfait aux prescriptions de sécurité prévues à l'article 17 du livre III du code rural (L. 31 mars 1926) (rouen, 4 mars 1953, Gaz. Pal. 31 juill. 1953; D. 1953 Somm. 72).

11. Ook de tekst van de verordening leidt er toe dat deze niet verbindend is.

Het is immers verboden „dergelijke voorwerpen met uitvliegende bijen te hebben." Dit impliceert dat, wanneer zich in mijn tuin een zwerm bijen neerzet in een daar aanwezig kastje of (een historisch voorval dat zich bij mijn schoonmoeder heeft voorgedaan) in een kist met turfmolm, ik strafbaar ben wegens het hebben van uitvliegende bijen in een dergelijk voorwerp.

Dit is dus de leer der zgn. onsplitbare wilsverklaring waarvan de strekking u voldoende bekend is.

Ik moge nog citeren het arrest van de Wilnisser Visser: H.R. 13.2.1922 A.R.B. 1922 blz. 146 vgl. H.R. 14.5.1934 N.J. 1934 blz. 1116 vgl. Hu-art.0 „Het toetsingsrecht van Gemeenteverordeningen en de Leer der „Onsplitbare Wilsverklaring" in Rechtsgeleerd Magazijn 1929 blz. 461 e.v. Op deze gronden ben ik van mening dat de bestreden verordening onverbindend is resumerend omdat:

- a. deze niet de huishouding der gemeente kan betreffen;
- b. de Raad bij afweging der belangen van de verschillende groepen, naar redelijkheid oordelend niet aldus had kunnen besluiten;
- c. andere belangen dan die der komkommerskwekers daardoor ongerechtvaardigd nadeel lijden;
- d. de verordening voorts onverbindend is omdat zij inbreuk maakt op het eigendomsrecht zonder schadeloosstelling en aldus treedt op het terrein van de Wetgever;
- e. de verordening in de leer van de onsplitbare wilsverklaring evenzeer onverbindend is;

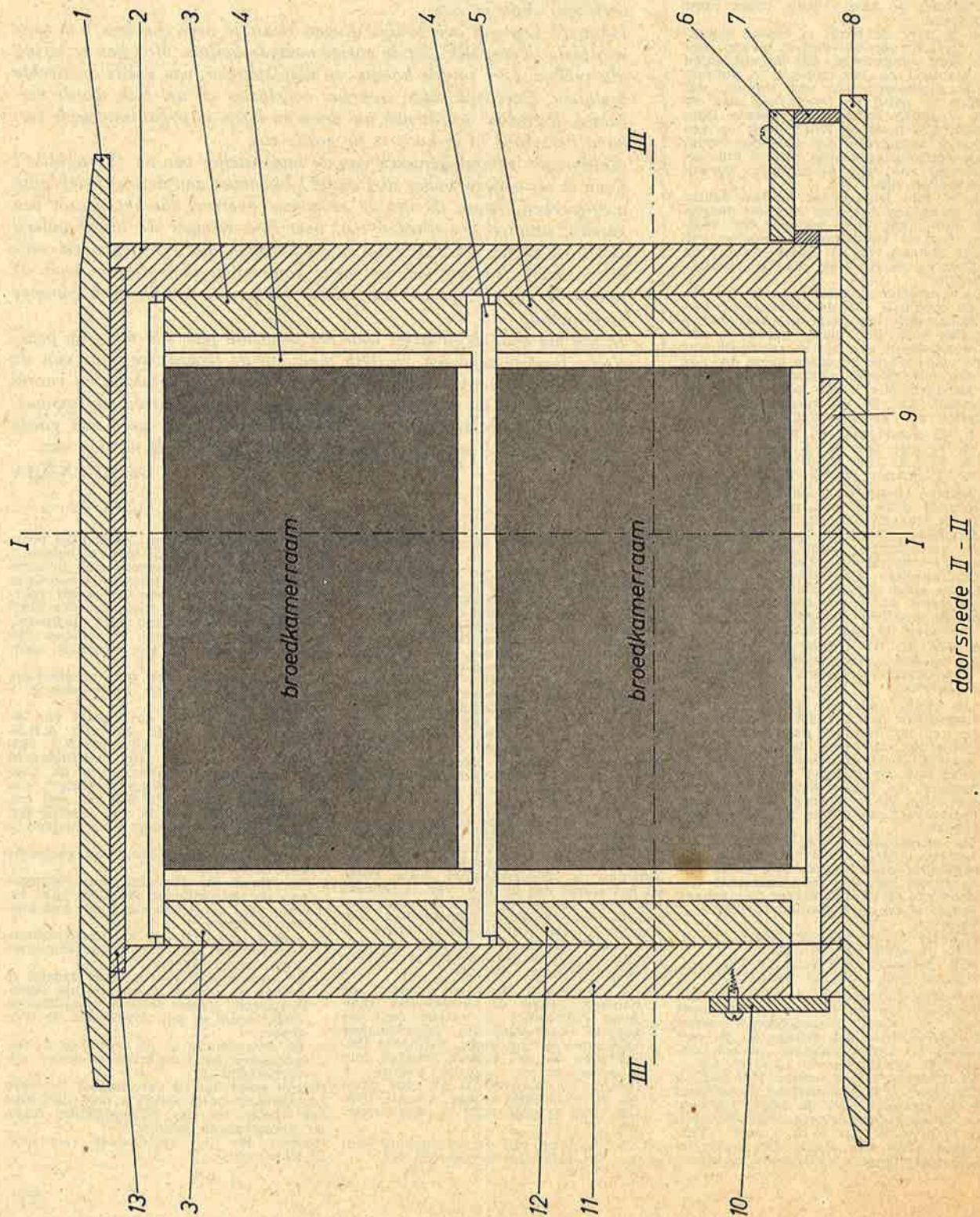
Hieruit volgt dat de verordening ten deze rechtskracht mist zodat u niet zult kunnen komen tot een strafoplegging tegen de gedagvaarde Eppink.

Pleiter: Mr. L. Salomonson, advocaat te Dordrecht.

werktekening observatiekastje

Chr. F. KLEISS

Voor een werktekening van het observatiekastje is de be-
langstelling zodanig, dat het goed is een dergelijke werk-
tekening in het Groentje op te nemen. De maten zijn ge-
nomen van een kastje, dat door het Bijenhuis in de handel
wordt gebracht. De tekeningen zijn precies op maat getekend,
het is dus mogelijk alle maten uit de verschillende door-
snedes af te lezen. Als vergelijking is een centimeterschaal
bijgetekend.

Ter verduidelijking is een materiaallijst opgesteld. De onderdelen waaruit het kastje is opgebouwd zijn genummerd en de nummers verwijzen naar de materiaallijst. In deze materiaallijst zijn naast de maten en de benamingen tevens vele opmerkingen gemaakt, die voor het vervaardigen van het kastje van belang zijn.

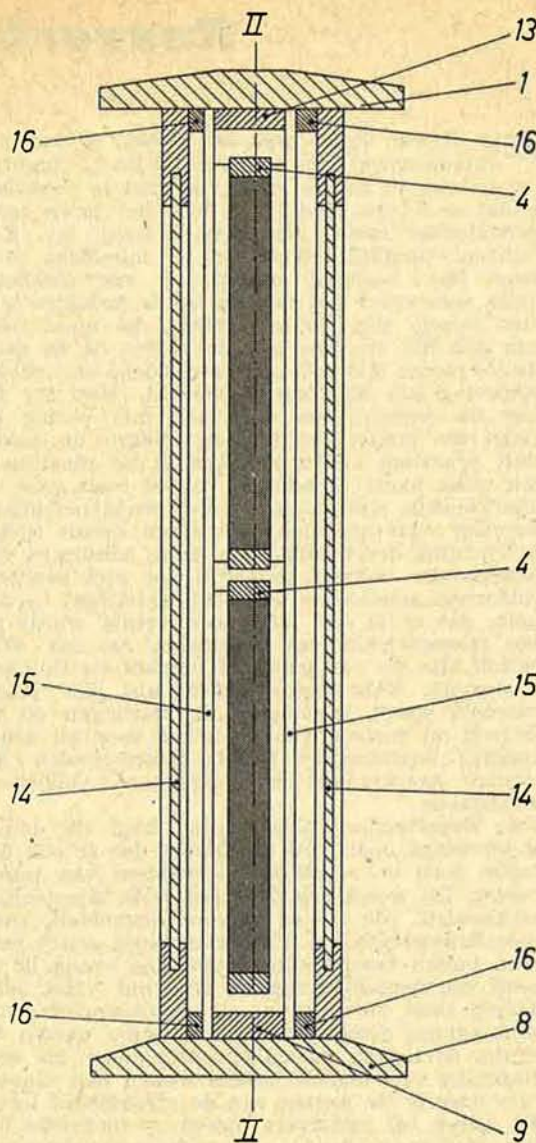
Het dak en de deurtjes worden voorzien van scharnieren en een knipje of windhaakje. Gebruik voor de deurtjes watervast hardboard. De deurtjes blijven dan mooi vlak en zijn beter bestand tegen slecht weer.

Het gehele kastje moet natuurlijk van buiten worden geschilderd, maar dat kunnen we aan onze imkers-knutselaars wel overlaten. Gebruik geen groene dunne vloeistof, die de bloemisten voor hun bloembakjes gebruiken, ze is de dood voor de bijen. Neem na het grondverven een goed fabrikaat lakverf. Met goede lakverf zijn de resultaten van het werk veel beter.

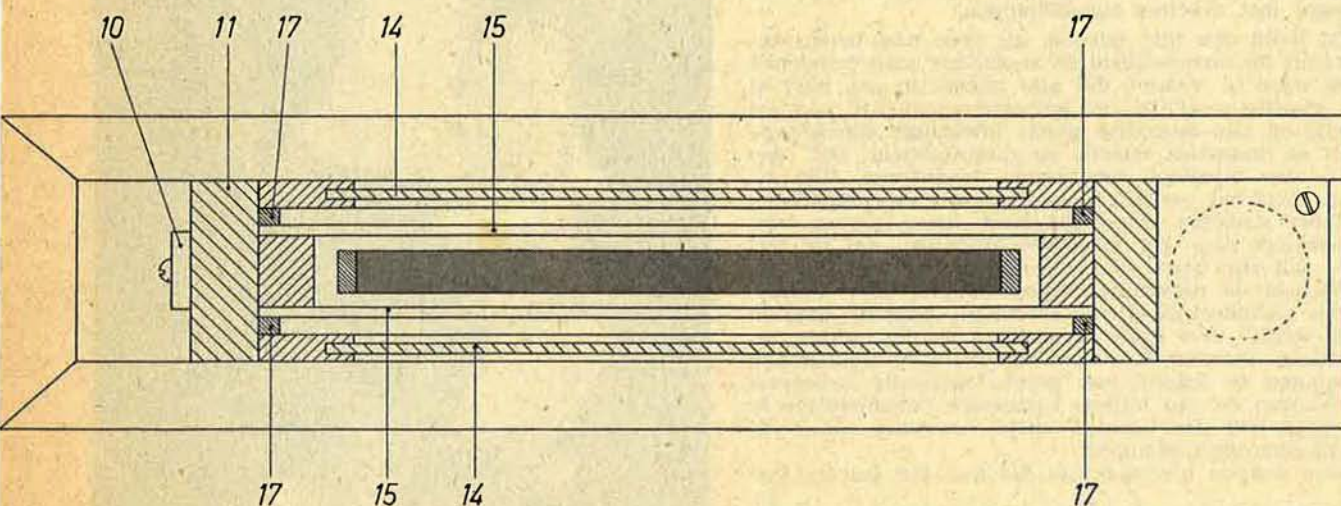
Knutselaars, nu aan het werk en veel succes.

Materiaallijst (maten in mm)

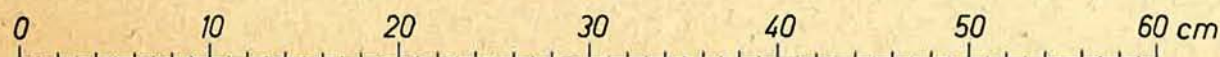
1. dak 630 x 160 x 20 (denk om het scharnier + windhaakje).
2. achterwand 495 x 96 x 34 (maak gat in achterwand voor voederen, zie doorsnede II-II).
3. steun 210 x 37 x 28 (met inkeping voor bovenlat van broedkamerraam).
4. broedkamerraam (maten genormaliseerd).
5. steun 224 x 37 x 28 (met inkeping voor bovenlat van broedkamerraam).
6. deksel voor voedergat 88 x 88 x 16 (met gat voor stevige koperen balkopschroef).
7. jampothouder (voor voederen) 90 x 96 x 32 (denk om gat in onderkant).
8. bodem 710 x 168 x 18.
9. lat 440 x 37 x 15 (maak aan achterzijde uitsparing voor het voederen, zie doorsnede II-II).
10. afsluitplankje 80 x 40 x 10 (met gat voor stevige koperen balkopschroef). (Neem eike- of beukehout.)
11. voorwand 495 x 96 x 34 (maak er 'een vlieggat in).
12. steun 204 x 37 x 28 (met inkeping voor bovenlat van broedkamerraam; denk om het vlieggat).
13. verbindingslat 480 x 37 x 10 (inlaten in voor- en achterwand).
14. deur 492 x 440 x 14 (als het moeilijk is om latjes met sponningen te krijgen, laat de sponningen dan vervallen en spijker het water vaste hardboard aan de buitenkant op de latjes).
15. glas 492 x 440 x 3.
16. afstandslatje 8 x 10 x 440.
17. afstandslatje 8 x 10 x 495.

doorsnede I-I

doorsnede III-III

Rasverbetering

Zoals iedere imker wel zal weten, is het met de raszuiverheid van de Nederlandse honingbij treurig gesteld. In zekere zin is dat niet te verwonderen, omdat er in ons land in de loop der jaren zeer veel buitenlandse rassen zijn geïmporteerd, b.v. Krainer, Italiaan, Goudbij, Kaukasiër en misschien nog wel meer. Het verbaast me, dat er nog niemand, althans voor zover mij bekend, op de gedachte is gekomen zwarte bijen te importeren, die meer raszuiver zijn dan die van ons b.v. de Nigra. Al de geïmporteerde rassen zijn zeer snel verbasterd en hebben hun omgeving ook heterogeen gemaakt, want we hebben hier nu eenmaal een vlak land met weinig bossen, zodat de darren ver kunnen vliegen en raszuivere teelt praktisch alleen mogelijk is op plaatsen, waar een zeker aantal kilometers in het rond geen andere bijenhouders zijn, zoals op de Waddeneilanden, of wanneer men bepaalde voorzorgen neemt tijdens de bevruchting der koninginnen. Deze handicaps voor de Nederlandse imkerij, namelijk het niet bezitten van voldoende geïsoleerde bevruchtungsstations, is de oorzaak, dat er in ons land zeer weinig wordt gedaan aan rasverbetering en selectie in het ras. Wat dat betreft zijn we ver achter bij landen als Duitsland en Oostenrijk, waar raszuiverheid als een belangrijk voordeel wordt beschouwd en keuringen op raszuiverheid op verzoek van de imker door ter zake deskundige keurmeesters bij de imkersbonden kunnen worden aangevraagd en uitgevoerd volgens vaste maatstaven.

Vele Nederlandse imkers zullen, over dit onderwerp ondervraagd, met trots verklaren, dat ze ook aan selectie doen en regelmatig voorttellen van hun beste volken. Dit wordt ook door zeer vele bijenteeltleraren aanbevolen. Als we de zuivere rassenteelt, zoals die voor Krainerbijen op Schiermonnikoog wordt beoefend even buiten beschouwing laten, dan vraag ik me af: heeft een dergelijke selectie enig nut? Het antwoord daarop luidt bevestigend, als de bevruchting van de koninginnen geschiedt met raszuivere darren in een verder darrenvrij gebied en ontkennend, als er in de omgeving veel andere imkers wonen met niet-raszuivere darren. De wetten van de erfelijkheid leren ons, dat alleen bij raszuivere dieren — hiermede bedoeld zijn niet-bastaarden — de verkregen eigenschappen constant vererven, terwijl bij bastaarden de eigenschappen niet zuiver vererven. Alleen een raszuivere koningin, die raszuiver bevrucht is; geeft nakomelingen met dezelfde eigenschappen.

Wat helpt dan alle selectie, als men niet tevens selecteert op raszuiverheid en raszuivere teelt beoefent? Het ware te wensen, dat alle imkers in ons land er zo spoedig mogelijk aan begonnen, namelijk aan selectie op alle mogelijke goede inwendige eigenschappen en daarnaast selectie op raszuiverheid. Dat zou m.i. onze bijenteelt ten zeerste bevorderen. Niet alleen door het verkrijgen van grotere vruchtbaarheid, minder steeklust, zwermtraagheid, meer honing, enz., maar ook door het meerdere genoegen, dat de imker aan zijn bijen zou beleven door betere bestudering van de uitwendige eigenschappen der verschillende afzonderlijke dieren (koningin, werkbij, dar) en het vooral zeer grote genoegen, dat de imker zal smaken, wanneer door hem zelf geteelde koninginnen beginnen te leggen, een groot regelmatig broednest opbouwen en dan blijken raszuivere nakomelingen te leveren met een tamelijk vaste vererving van reeds verkregen eigenschappen.

Velen werpen hiertegen op: dat kan een gewone im-

ker niet doen, hij bereikt geen resultaat, er zijn te veel imkers in de omgeving, die niet meewerken, bij het reizen met bijen komen weer kruisingen binnen en dan is de beoordeling niet juist (dit laatste hindert helemaal niets, als men de beoordeling op raszuiverheid alleen verricht op pasgeboren jonge bijen). De tegenwerpingen komen van pessimisten, hoewel ze voor een deel gelijk hebben en het voor vele alleenstaande imkers moeilijk zal zijn. Maar zonder moeite bereikt men niets en de voldoening is des te groter, naarmate het werk meer moeite heeft gekost. Men kan samenwerken, zoals de Krainertelers nu doen. Er moeten misschien enkele bevruchtungsstations meer komen, ook voor de zwarte bij. In ieder geval zou men meer vreugde beleven van het bijenhouden. Er zou ook nog eens over wat anders gepraat kunnen worden op de afdelingsavonden dan over te weinig honing, te goedkope honing, te dure suiker, te veel contributie en waarover nog meer te kankeren valt. Natuurlijk moet zo iets ook wel eens besproken worden, maar als het jaren achtereenvolgende hoofdschotel van de afdelingsvergadering is, dan komen de echte liefhebbers van de bijenteelt niet meer.

Er zullen na het bovenstaande vragen rijzen. Hoe moeten we dat doen? Waarop moeten we speciaal letten? Welk voordeel hebben we ervan? Moet men daarvoor een speciaal ras hebben en hoe komen we daaraan? Kost het veel aan materiaal? enz. enz. Ik stel me voor in de loop van de winter enige artikelen te schrijven over:

1. Rasverbetering in de praktijk.
2. Koninginnenteelt en rasverbetering.
3. Kunstmatige inseminatie en wat daarmee nog meer te bereiken is.

A. H. VAN DE BERG,
HERENWEG 79, EGMOND-BINNEN.

Werkster die stuifmeel verzamelt van Scilla. De haaltsters steken hun tong vaak tussen de bloembladjes boven aan het klokje in plaats van in het klokje zelf te duiken. Dat zijn nectarhaaltsters.

Vragenrubriek

Vragen voor deze rubriek zenden aan Bijenhuis te Wageningen. Alle vragen worden zo spoedig mogelijk per brief beantwoord en daarna in het Groentje gepubliceerd.

Vraag 49:

Ik heb van een collega-imker een honingslinger overgenomen, die er niet zo erg goed onderhouden uit ziet. Hoe moet ik deze van binnen behandelen zonder last te krijgen met smaakbederf enz. van de honing?

E. J. F. te U.

Verwaarloosde honingslinger

Een verwaarloosde honingslinger is niet gemakkelijk weer in goede conditie te brengen. Ik zou u aanraden eerst de machine met fijn schuurpapier geheel roestvrij te maken en daarna de metalen delen van enige laagjes goede lakverf te voorzien. Op die plaatsen waar metalen delen over elkaar wrijven, mag vanzelfsprekend geen verf worden aangebracht. Deze zullen met zuurvrij vet moeten worden ingevet. S.

Vraag 50:

Ik heb van 't zomer een plaats ontdekt waar zeer veel wilde rozen (zgn. bottelrozen) groeien, accacia's en wilgenroosjes en op enige afstand dopheide en ook nog wel wat witte klaver. Geeft de wilde roos naast stuifmeel ook nog al honing? In dat geval is mijn plan er volgend jaar bij gezondheid naar toe te gaan met de bijenvolken.

H. J. v. d. S. te V.

Bijenweide

Wilde rozen geven vrij veel stuifmeel en kunnen soms ook nog wel wat honigen, maar deze bloemen kunnen toch niet als een belangrijke drachtbron worden aangemerkt. De aanwezigheid van acacia, wilgenroosje, dopheide en witte klaver maakt de door u bedoelde plaats toch wel aantrekkelijker. S.

Vraag 51:

Op 25 oktober vlogen de bijen druk, zelfs met stuifmeel. Terwijl ik daar naar stond te kijken, zag ik voor één der kasten een koningin lopen. Toen ik haar naar binnen trachtte te werken, vloog ze op, maar keerde al vlug terug op de vliegplank en tipelde meteen naar binnen. Dit is een volk dat na de heidedracht is verenigd. Begin oktober was ik klaar met voeren.

Komt dit meer voor?

G. J. K. te L.

Koningin vliegt in oktober

Dat een koningin in het late najaar (en ook in het vroege voorjaar) eens uitvliegt, komt vaker voor dan de meeste imkers denken. Als regel

komt de moeder heel spoedig weer op de kast of korf terug. Dat uitvliegen brengt wel bijzonder gevaar voor verlies van de moeder mede, als het volk bijv. na de heidedracht een andere standplaats heeft gekregen als voorheen. Meestal vliegt zij zich op die nieuwe standplaats wel weer in, maar het gebeurt ook meermalen, dat zij naar de vroegere standplaats terugkeert en dan door het aanvliegen op een vreemd volk verloren gaat. S.

Vraag 52:

Wij hebben 2 simplexkastjes, ieder 10 raams, allebei bevolkt, plus 2 korven.

Zou het mogelijk zijn de korven tegen mei af te kloppen en op de kastjes te doen. Zijn de ramen van de zesraamskastjes even groot als onze simplexramen? Dit met het oog op de Aalster methode, die we willen gaan toepassen.

J. R. v. E. te M.

Korven overbrengen in kasten

Voor het door u beoogde doel ware het beter geweest, reeds in september jl. de korfvolken over te brengen in 6-raamskastjes en ze daarin op te voeren voor de overwintering. In april van het volgende jaar zouden dan die volkjes gemakkelijk kunnen worden gebruikt voor versterking van uw simplexkasten. De ramen van de 6-ramers zijn namelijk van precies het zelfde formaat als die van de simplex.

Het is thans echter te laat in het seizoen om de korfvolken nog vóór de winter in 6-ramers over te brengen.

Nu dit eenmaal het geval is, zou ik de volken rustig in de korven laten overwinteren. Begin april zou ik de korfvolken uitjagen (afkloppen), de raten in een verwarmd vertrek in zo groot mogelijke stukken uitsnijden (na eerst de spijlen te hebben verwijderd) en deze uitgesneden raten even uitspreiden op een paar kranten (niet op elkaar stapelen). Daarna worden deze raten in zodanige moten verdeeld, dat enige ervan precies een broedraam kunnen vullen. Daarbij moeten allereerst die raten worden behandeld, welke broed bevatten. Dit broed dient zoveel mogelijk in het midden van de 6-ramer te komen. Stuifmeelvoorraad dient hierbij aan te sluiten. Ratens met voorraad wintervoedsel naar de kanten.

Het bevestigen van de raten in de ramen kan als volgt plaatshebben: U spant aan een der buitenzijden tussen de 2 opstaande latten van het

raam twee metaaldraden (draad, waarmede men kunstraat vastzet), op ongeveer gelijke afstand van elkaar, zodat de hoogte van het raam in 3 gelijke delen wordt verdeeld. Daarna bevestigt u op dezelfde hoogte aan de andere buitenzijde aan één van de opstaande latten eveneens 2 draden; deze laat u voorlopig aan het andere einde los. Nu legt u het aldus van draden voorziene raam met de gespannen draden onder op een plat vlak. Te beginnen met de stukken broedraat legt u nu de stukken in het raam, tot dit geheel gevuld is. Dan worden de voorlopig losgelaten draden over de ingelegde stukken gespannen en aan de buitenzijde van de tegenoverstaande lat vastgemaakt. Met een spijkertje, waar omheen u de draad legt, is het zó gebeurd.

Als alle ramen op deze wijze zijn klaargemaakt, hangt u de twee kasten in het kastje, stoot daarna het uitgejaagde volk erin en hangt vervolgens vlug de andere 4 ramen in de juiste volgorde bij. Na 2 dagen rust begint u dit volk geregeld te voeren, om de broedaanzet te stimuleren.

Eén week vóór de reis naar het koolzaad worden dan deze volkjes aan de volken op simplexkasten toegevoegd. De kunstmatig in elkaar geflanste ramen worden door de bijen netjes vastgezet en ook hier en daar bijgewerkt, maar het worden toch meestal geen mooie deugdelijke ramen voor langer gebruik. Daarom worden deze in de loop van de zomer langzamerhand vervangen door ramen met vellen kunstraat, waardoor men weer een onberispelijk geheel krijgt.

Voor het inzetten van de raten uit de korven in de ramen kiese men uitsluitend fijne (arbeiders-) raat. Darrenraat, al of niet met voer gevuld, wordt onverbiddelijk ter zijde gelegd. De stukken, welke voer bevatten en niet kunnen worden geplaatst, worden fijn gestampt. De aldus verkregen brij-achtige massa kan later aan de bijen worden gevoerd; zij mag echter niet te lang worden bewaard, omdat dit goedje vrij spoedig kan gaan gisten.

Er zijn nog vele andere manieren om de korfvolken ten dienste van de ontwikkeling der kastvolken te benutten, maar de hiervoren aangegeven methode lijkt mij onder de gegeven omstandigheden de meest doeltreffende. S.

POSTZEGEL-VERZAMELAARS!

Wie kan mij inlichten over postzegels met afbeeldingen van bijen zowel als van personen die zich verdienstelijk hebben gemaakt voor de bijenteelt? D. W. DE BOORDER, L. Henriëttestraat 5 A, Groningen

Uit de Afdelingen

AFD. VELUWEZOOM: BENNEKOM

60-jarig jubileum

Vrijdagavond 7 november werd door onze afdeling op feestelijke wijze het 60-jarig bestaan herdacht. De voorzitter, de heer C. v. d. Brink, heette alle aanwezigen hartelijk welkom, in het bijzonder burgemeester H. M. Oldenhof, ons hoofdbestuurslid, de heer H. G. Maagendans, de Bijenteeltconsulent, Dr. Ir. A. Minderhoud en de heren Groenveld, Seununga en van Aarst. Verder afgevaardigden van de afdelingen Ede, Lunteren, Renkum, Veenendaal, Wageningen en „Oud Bennekom”. Van de afdeling Oosterbeek werd een schriftelijke felicitatie ontvangen, evenals van de oud-bijenteeltconsulent, de heer L. v. Giersbergen, die gaarne deze avond had bijgewoond om nog eens de nakomelingen van Geurt v. d. Brink, Jan Beekhuizen en anderen te ontmoeten, maar dit tot zijn spijt op dokters advies niet kon doen. Voor deze beide felicitaties ook onze hartelijke dank. De voorzitter zeide, een ogenblik stil te willen staan bij de goede oude tijd, rond de eeuwwisseling, waarin onze vereniging werd opgericht. Hij bracht enige aardige anekdotes uit deze streek naar voren, die omtrent deze tijd plaatsvonden en die door hun bijzonder soort humor een bepaald licht hierop wierpen.

De voorzitter van de feestcommissie, de heer Langendijk gaf een historisch overzicht van de geschiedenis van onze afdeling. Medio november 1898 werd onze vereniging als gewestelijke afdeling opgericht. De leden woonden verspreid over de gehele Veluwezoom, Betuwe en één zelfs in Cleve in Duitsland. Het bestond uit de heren Mr. A. C. v. Daalen, E. J. v. Hoorn, J. Beekhuizen, G. v. d. Brink en P. Polmers. In de loop van deze 60 jaren heeft onze afdeling verschillende dochterafdelingen voortgebracht, o.a. de afdelingen Ede-Renkum en Wageningen. Met deze afdeling voelen wij ons nog altijd ten nauwste verbonden en houden hiermede steeds contact in verband met door deze afdelingen te houden lezingen en vergaderingen. Hierna werd aan de burgemeester een pakket honing aangeboden. Volgens de voorzitter waren het geroofde schatten, maar hij aarzelde niet, ze het hoofd der politie aan te bieden. Burgemeester Oldenhof dan dankte hartelijk voor het ontvangen pakket en zei veel respect te hebben voor de imkers, die zo'n kostelijk produkt afleveren. Hij wenste de leden toe, dat ze hun mooie arbeid, waarin steeds maar weer naar voren komt het wonderlijke en rijke in de natuur met vreugde mogen verrichten. Thans werd door ons hoofdbestuurslid, de heer H. G. Maagendans aan vier leden de eropenning der vereniging uitgereikt met de wens dat ze nog jaren deze penning mogen dragen en dat hun belangstelling steeds naar de bijen mag blijven uitgaan. Het waren de heren J. Jacobs, meer dan 50 jaren lid der Vereniging, G. Jochemsen, W. v. Steenberghe en J. Beekhuizen, allen meer dan 25 jaren bestuurslid. De heer J. Beekhuizen was wegens ziekte verhinderd. Voor hem werd de penning door de voorzitter in ontvangst genomen,

die hem aan de heer Beekhuizen zal overhandigen. Daarna kwamen de afgevaardigden van de omliggende afdelingen hun gelukwensen aanbieden, vergezeld gaande met prachtige bloemstukken en enveloppes met inhoud. Nu werd aan het feestelijk gedeelte van de avond begonnen, met het zingen van het door de heer C. Eindhoven gemaakte bijenlied.

1

Op de grote stille heide, staan de korven
[zij aan zij,
Goed gevuld met zwermen bijen. Wach-
[tend op de paarse hei.
En zij vullen dan menig honingraat
Voor de imker die denkt al bij voorbaat,
„Hoeveel zal het worden, hoeveel zal
[het worden,
de honing?”

2

In de boomgaard staat hun woning, Die
[met raten is gevuld.
Daarin maken zij hun honing, Waar zo
[menigeen van smult.
Als de imker z'n volkje gadeslaat,
Denkt hij steeds aan een goedgepulde
[raat.
Hoeveel zal het worden, hoeveel zal
[het worden,
de honing?”

Ook werd nog een stuk in dichtvorm voorgedragen, betrekking hebbend op onze voorzitter en het 60-jarig bestaan. Als bijdehandte bijenhouders Zijn we vanavond bij elkaar om samen te herdenken „ons bestaan, al zestig jaar. Thans willen we vergeten. Alle imkerszorg en suikerdruk. En wensen zo elkan- der, Met dit feit oprecht geluk. Als we terugzien op die jaren. Van heide- bloem en honing zoet. Dan zegt ons elke korf, elk volkje. Ga door, zo gaat het goed. Als we aan de bijen denken. Denken we 't meest aan v. d. Brink. Van vader op zoon was 't onze motor. 't Was onze stuwkracht, vlot en flink. Toch — Kees — toen we samen moesten rondgaan. Zei jij: mij hier niet gezien! Maar vooruit, als babyzitter. Kreeg je toen toch weer een tien. Al zijn we nu dan ook al zestig. We willen niet gepensioneerd. We strijden als trouwe leden verder. Dat zijn onze bijtjes dubbel waard. In de pauze werd een grote verloting met vele prachtige prijzen gehouden, ter versterking van onze afdelingskas. Hiervoor was zeer veel animo en de loten gingen dan ook vlot van de hand. Verder werd de avond tot na middernacht gevuld met muziek, zang en voordrachten van de heer B. van Orden. Aan het einde bracht onze voorzitter dank aan allen die hebben medegewerkt tot het welslagen van deze avond en onze leden en middenstanders van Bennekom voor hun gaven voor de gehouden verloting. Mogen wij nog lang op deze goed geslaagde en feestelijke avond terugzien.

De secretaris, L. ROZEBOOM

AFD. ENSCHEDE

Vrijdag 31 oktober jl. vond de afsluiting plaats van de dit jaar gehouden cursus voor beginners. Van de 12 personen, die aan de cursus deelnamen, vielen er in de loop van 'het jaar drie af. Aan de overblijvende 9 kon na het afleggen van het eindexamen, waarbij de heer J. van Aarst uit Wageningen tegenwoordig was, het diploma worden uitgereikt. De cursisten hebben 4 van de 6 volken,

Tot 18 jaar
halve contributie.

die eigendom van de afdeling zijn, het gehele jaar behandeld en alle werkzaamheden en ingrepen daaraan verbonden onder toezicht van de cursusleider, de heer W. Assink, secr. onzer afdeling, verricht.

De oudste cursist bedankte hierna de heer Assink voor het genoten onderwijs, dat hun het wonderle leven van het bijenvolk nader had ontsluit.

AFD. LEERSUM

Eind oktober werd in deze afd. de eindles gehouden van de cursus Bijenteelt voor beginners. Aan de navolgende cursisten kon door de leraar, de heer C. Pater, het diploma met cijferlijst worden uitgereikt: Mevr. J. C. Tanis-Spreuw, Amerongen, de heer C. v. Kralingen, G. v. Woudenberg en R. van Geytenbeek te Leersum, A. v. Luyn uit Doorn, G. Blaauwendraat, Driebergen, Fr. van Gent, Overberg.

AFD. HEERLEN

P. H. RAMAKERS 25-JARIG JUBILEUM

Voor 25 jaren van activiteit tot bevordering der bijenteelt als lid van onze vereniging werd de heer P. H. Ramakers, de voortreffelijke penningmeester der afdeling Heerlen, de bronzen eremedaillon uitgespeld. Dit geschiedde op de op 24 oktober jl. gehouden ledenvergadering door de voorzitter, de heer G. H. Vogely, na een huldigingstoespraak, die met een instemmend applaus van de leden besloot. De voorzitter vertelde enkele aardige feiten uit „het leven met de bijen” van de jubilaris, die steeds met liefde zoveel werk verzet en altijd op de achtergrond wil blijven. Zo schijnt het voorgekomen te zijn, dat zijn vrouw als jong meisje nogal eens vergeefs op Pierre heeft staan wachten op het afgesproken hoekje in de tijd, dat er een zwerm dreigde „af te komen”. Nog onlangs werd de heer Ramakers een nieuwe woning, die hij dringend nodig had, toegewezen, evenwel zonder de gewenste tuin, waar de bijen geplaatst zouden kunnen worden. Zijn vrouw, het behelpen in de te kleine behuizing beu, verzuchtte: „Dan verkoop die bijen toch!” Waarop het antwoord van Papa direct volgde: „Dan verkoop je de baas er maar bij!” en zo gebeurde het, dat de familie een beter huis weigerde ter wille van de bijen. Aan mevrouw Ramakers, die haar man in alles zo voorbeeldig ter zijde staat, bood de voorzitter een mooi boekje aan. De heer Ramakers dankte met een paar woorden, die recht uit het hart van deze ware bijenvriend kwamen en die de aanwezigen ervan overtuigden, dat het geslacht van de goede imkers nog springlevend is en niet aan het uitsterven, zoals men de laatste tijd wel eens verneemt!

Onze Kerstprijsvraag

Rangschik de hieronder gedrukte lettergrepen zodanig dat ze een goede raad vormen voor het winnen van veel honing. Schrijf de gevonden zin op een briefkaart met uw volledig adres en stuur die vóór 10 januari aan het BIJENHUIS te WAGENINGEN. Als prijzen zullen waardebonnen tot een totaalbedrag van f 100,— onder de inzenders van goede oplossingen worden verdeeld, zo nodig na loting. Een prijs zal zo mogelijk worden toegekend voor de mooist verzorgde oplossing. Hier volgen dan de lettergrepen:
is:—bij—der—dracht,—heim—nei—oogst—van—zwerm—te—het —
zon—ster—ge—ken—be—gro—ging—Het — vol—gin—ke—een
de—van —

AFD. APELDOORN

In verband met de viering van ons 60-jarig jubileum kon de eerste algemene ledenvergadering pas op 5 november j.l. gehouden worden.

Voor de opening der vergadering herdacht de voorzitter de op 24 oktober j.l. overleden heer Scheers. De voorzitter deelde mede, dat de heer Scheers, na in het ziekenhuis te Utrecht een operatie ondergaan te hebben, aanvankelijk langzaam herstellende was. Dat zijn belangstelling in ons verenigingsleven niet verflauwde, bewees wel het gelukstelegram dat hij ons tijdens het jubileumfeest stuurde. Helaas kwam er echter een inzinking, die de patiënt niet meer te boven kwam. Volgens de wil van de overledene heeft de begrafenis in alle stilte plaats gehad.

De heer Scheers was een prominent en actief lid onzer vereniging. Zijn hart ging uit naar de natuur en de bijen. Van zijn geestelijke rijkdom heeft hij veel aan anderen kunnen uitdragen. Onze gedachten gaan uit naar de weduwe, welke wij de kracht toewensen dit smartelijk verlies te kunnen dragen. Niet alleen een trouw lid onzer vereniging, maar ook een goed vriend is van ons heengegaan. Dat hij ruste in vrede. Hierna verzocht de voorzitter de vergadering de heer Scheers enige ogenblikken staande te gedenken.

Hierna opende de voorzitter de vergadering en heette de aanwezigen, waaronder enkele nieuwe leden, gasten en de pers, hartelijk welkom. Het programma voor het winterseizoen is reeds opgesteld en het beloven weer interessante avonden te worden. Na afloop van de gebruikelijke agendapunten kwam als hoofdschotel het praatuurkje aan de beurt.

De behandeling der oogstresultaten van het afgelopen jaar nam de meeste tijd in beslag. De resultaten waren zeer uiteenlopend. Van het koolzaad hebben goede volken circa 30 pond honing gehaald. De imkers die de waarschuwing van de heer Wietsma tijdig ter harte genomen hebben, hebben praktisch geen bijen door spuitschade verloren. Bij reizen naar het koolzaad na de bespuiting is geen bijzondere oogst gehaald. Van het fruit was de honingogst niet denderend. Hier was het resultaat circa 12 tot 15 pond per volk. Wel had een prima ontwikkeling der volken plaats. Spuitschade kwam hier sporadisch voor.

Voor de zomerdracht gaf de vuilboom goede resultaten. De dopheide was iets minder dan de struikheide, echter waren hier de resultaten zeer uiteenlopend, zowel per volk als per imker. Resumerend kan gezegd worden, dat dit jaar een zeer wisselvallige oogst te zien gaf, op de ene plaats iets beter dan op de andere. De voorkeur wordt nog steeds gegeven aan Drente ten opzichte van de Veluwe.

Over de vraag of een volk bij het reizen naar de drachtvelden vol moet zitten met broed of met voer, waren de meningen zeer verdeeld. Wij zullen het hier maar op de gulden middenweg houden. Tenslotte wist de voorzitter nog op het belang onze volle aandacht te besteden aan de behandeling der bijen, hetgeen krachtiger volken ten gevolge zal hebben en daardoor een betere honingogst, hetgeen teleurstelling voorkomt. De gedachtenwisseling van hedenavond, waaraan door velen werd deelgenomen, stemt tot voldoening. Hieruit hebben wij veel kunnen leren en hopen een en ander in de praktijk toe te passen. Met een wel thuis en tot de volgende keer sluit onze voorzitter deze geanimeerde vergadering, welke door circa zestig leden werd bezocht.

AFD. BUNNIK-HOUTEN

Ook deze afd. hield in okt. haar eindles van de beginnerscursus. De eindles werd afgenomen door de lerares mej. H. F. C. Meems, terwijl tevens aanwezig was de heer J. v. Aarst uit Wageningen. Een diploma verwierven: mevr. M. E. Voorhaar-Groen en de heer E. Voorhaar uit Utrecht, de heer J. G. Offermans, Bunnik, de heer H. Westenberg en C. Pijpers te Bithoven.

AFD. LOENEN a.d. VECHT

De beginnerscursus in deze afd. werd gesloten op 30 okt. j.l. De eindles werd afgenomen door de heer J. v. Aarst uit Wageningen, en de leraar C. Pater Jzn. Een diploma kon uitgereikt worden aan: mevr. M. H. Griffioen-Letter, mevr. H. Rooyvaarts-Ter Beek, mevr. A. Hengst-Hoeksema, mej. G. C. Ligtenberg, Loe-

nersloot, A. Smit, Breukelen, G. van Ekris, Nieuwersluis, T. v. Slighthorst, Baarnbrugge, A. Ligtenberg en G. Bijlinga, Loenersloot. C. P.

AFD. GRONINGEN

Herdenking van het 50-jarig jubileum van de afdeling

De afdeling Groningen herdacht haar 50-jarig bestaan, hetwelk feestelijk werd gevierd op 11 oktober j.l. in het Concerthuis, Poelstraat te Groningen. De grote zaal van het Concerthuis was voor het merendeel gevuld met leden van de diverse zusterverenigingen alsmede met eigen leden. De belangstelling van onze eigen leden voor deze feestavond had wel iets groter kunnen zijn. De voorzitter van de feestcommissie, de heer de Groot opende de jubileumavond met een korte toespraak en heette daarbij de aanwezigen en in het bijzonder de heren hoofdbestuurleden Planting en Timmermans en de heren Seununga (directeur afd. Handel, Wageningen) en J. van Aarst (Rijksbijenteeltleraar te Wageningen) van harte welkom. Het was jammer dat de voorzitter, de heer G. A. Ennes van onze eigen afdeling wegens een lichamelijke ongesteldheid zijn feestrede niet kon houden, maar hiervoor in de plaats hield de heer Planting op zeer originele wijze een toespraak en reikte daarbij namens het hoofdbestuur en eigen afdeling aan diverse leden onderscheidingen uit, wat onderstreept werd met een geweldig applaus. De gedecoreerde leden zijn: de heer J. Wolhuis, Groningen en de heer H. D. Rooge, Sauwerd voor hun 50-jarig lidmaatschap (waarvan de heer Wolhuis nog een bestuursfunctie vervult).

Voor het 40-jarig lidmaatschap kwamen in aanmerking de heren G. A. Ennes (voorzitter) en R. R. de Groot (vicevoorzitter). De vereniging wil hen hierbij nogmaals van harte gelukwensen met de ontvangen decoraties.

Om ongeveer kwart over acht ging het doek open en werd door eigen leden de Bijenrevue „t Kan verkeren“ ten tonele gebracht. Hierin werd op geestige manier de imkerij in de jaren 1908-1958 weergegeven, waarvan de aanwezigen kostelijk hebben genoten. In de pauze werd ons met een toepasselijk woord door afgevaardigden van de afdelingen Assen en Haren-Paterswolde bloemstukken aangeboden, die met grote dankbaarheid werden aanvaard.

Na afloop bracht de heer Planting een woord van dank aan alle medewerkers (applaus) en verzocht allen te blijven voor een gezellig napraatje, hetgeen werd opgevolgd door een strijke.

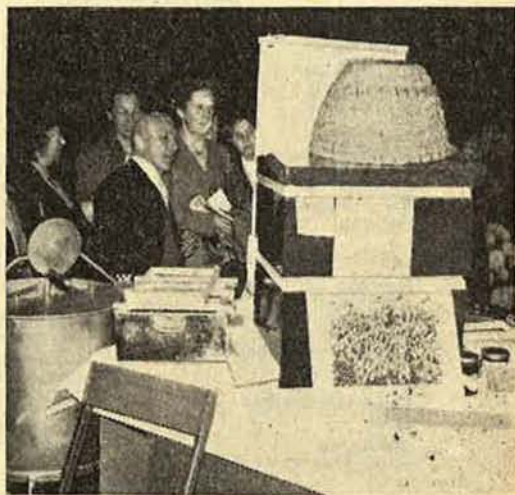
Bij gelegenheid van de herdenking van haar 50-jarig bestaan organiseerde de afd. Groningen een tentoonstelling, waaraan verbonden een honing- en waskeuring. De tentoonstelling — voor een groot deel opgezet met materiaal en honing van 't Bijenhuis — was ondergebracht in de grote hal van de bloemenveiling 't Noorden, waar tegelijkertijd een bloemenshow werd gehouden door een drietal samenwerkende organisaties. Deze show trok gedurende twee dagen veel belangstelling, waarvan de imkerstand mede profiteerde. Voor toelichting waren voortdurend enige leden van de afd. aanwezig, terwijl meisjes van de huishoudschool crakers met honing aan het publiek presenteerden. Voor de eerste Groninger honing- en waskeuring bestond een verheugende belangstelling, niet alleen bij eigen leden maar ook die van andere afdelingen dongen mee. Het totaal aantal inzenders bedroeg 20; ter keuring werden aangeboden 21 monsters vloeibare honing, 14 monsters gekristalliseerde honing, 2 monsters raathoning en 7 monsters was. Voor vele inzenders was het een eerste keer, een oriëntering om eens ervaring op te doen voor de volgende keer of voor de nationale keuring ter gelegenheid van de imkersdag. Aan het ingezondene was dat ook te zien: naast onberispelijke bokalen stonden ook nog potjes, die het niet verder konden brengen dan 93 à 94 punten; naast absoluut zuivere en mooi geel gekleurde wasbodems lagen ook nog stukken, die zwart zagen van het vuil. Deze keuring is zeer zeker voor velen een goede leerschool geweest, waardoor ze na de opgedane ervaring zeker een volgende keer heel wat beter beslagen ten ijs komen. De aanmerkingen op de vloeibare honing beperkten zich vaak tot vuiltjes, schuim en luchtblaasjes, soms was een begin van kristallisatie aanwezig. De ge-

kristalliseerde honing was nog al eens vochtig aan het oppervlak. Laat men een volgende keer nog wat nauwkeuriger en netter zijn.

Een pot die te vol is of niet vol genoeg of waarop het etiketje scheef zit of de inlage ontbreekt krijgt een of meer punten aftrek. Men moet wel bedenken: als de jury niet pletluttig nauwkeurig toekijkt krijgt bijna iedereen 100 punten; het verschil zit in de kleinigheden.

De uitslag: Er zijn voor vloeibare honing 2 eerste prijzen toegekend: Aan W. de Boorder te Groningen en Joh. Boer te Uithuizermeden; 4 tweede prijzen: Aan D. Brouwer te Haren, Dogema te Uithuizermeden en P. Sybesma te Veendam (2x); 4 derde prijzen aan W. Bakker te Musselkanaal, R. Kruize te Stadskanaal, E. T. Trieling te Uithuizen en R. Hoffies te Uithuizermeden. Gekristalliseerde honing: 1e prijs F. v. d. Molen te Stedum, 3 tweede prijzen: W. de Boorder, R. R. de Groot en H. de Jonge allen te Groningen. Was: 1e prijs R. Kruize, Stadskanaal; 2e prijs R. R. de Groot, Groningen.

Namens de jury, A. S. PLANTING.

Een paar foto's van de Groninger tentoonstelling

AFD. APELDOORN

IN MEMORIAM

G. J. SCHEERS

Op 24 oktober overleed ons geacht lid de heer G. J. Scheers, in de ouderdom van 76 jaar. Met zijn heengaan verliezen wij een toegewijd lid en een trouw vergadering-bezoeker. Zijn nagedachtenis zal bij ons in hoge ere blijven. Dat hij moge rusten in vrede.

BESTUUR EN LEDEN
AFD. APELDOORN.

AFD. BEETSTERZWAAG E.O.

De najaarsvergadering die in Drachten werd gehouden, was uitstekend bezocht. In zijn openingswoord herdacht de voorzitter de overleden secretaris-penningmeester, de heer A. Keetlapper van Goutum.

Bij de bestuursverkiezing werd de heer E. Haak van Beetsterzwaag met algemene stemmen tot bestuurslid gekozen. Ofschoon er voor de honingbank dit jaar bijna geen werk was, wil men het experiment voortzetten.

De contributie blijft f 6,— per jaar.

De heren R. de Jong en H. Visser nemen zitting in de commissie om de boeken te controleren.
Het archief van de „Friesche Ymkersver-

eniging" zal worden aangeboden aan de Provinciale Bibliotheek te Leeuwarden. De heer R. de Jong zal het „marktkastje" volgend jaar weer bevolken, zodat het nogmaals kan worden verkocht ten bate van de afdelingskas.

Getracht zal worden in de maand januari een lezing te organiseren.

Bij de rondvraag werd er o.a. gesproken over de wenselijkheid, om een bijenpark in Drachten te krijgen, zodat bewoners van flats ook in de gelegenheid zijn om bijen te houden.

AFD. ASSEN

Op 27 oktober hield de afdeling in samenwerking met de federatie van de Asser Personeelsverenigingen een filmavond in het café Geerts, waar de Caltefilm-dienst een serie populaire en wetenschappelijke films vertoonde.

Nadat de voorzitter, de heer R. Peddemors namens de beide verenigingen de avond had geopend en de heer Bentinck het doel van de Caltefilmdienst had uiteengezet, konden de 150 aanwezigen genieten van prachtige films over de winning van aardolie in Californië.

„Bijen te huur", waarbij de werkwijzen, het bijenhouden in Californië en de ontwikkeling van het bijenvolk en de toenemende noodzaak der bijenhouderij voor de bestuiving werden uiteengezet.

Vervolgens werd een opname over het Australische strandleven en het reddingswezen vertoond.

Na de pauze werd ter verpozing een filmpje vertoond over Abbots Avonturen in een racewagen, waarna de avond werd

AFD. HUMMELO EN KEPPEL

Met leedwezen geven wij kennis van het plotseling overlijden van onze volijverige penningmeester

H. G. BEEK

Zijn hulpvaardigheid en activiteit zullen bij ons in dankbare herinnering blijven.

Bestuur en leden
afd. Hummelo en Keppel

AFD. „HOOG ZUTHEM"

Op 24 oktober 1958 overleed vrij onverwacht onze geachte voorzitter, de heer

J. A. VAN DIJK

in de ouderdom van 69 jaar. Zijn prettige leiding onzer vereniging blijft lang in onze herinnering voortleven.

Hij ruste in vrede.

Namens de imkersvereniging

„Hoog Zutthem"

J. WESTHOFF, secretaris

SPEUR- BIJTJES

Tegen goede prijs Heideslengerhoning te koop gevraagd. Aanbiedingen aan Bijenstand „Honingfruit", Bunnik. Achterdijk 26.

Aangebod. 3-raams honingslenger (Hertzog). 8 zes-raamskasten, 8 stapelkasten met honing- en broedramen. Tegen elk aanmerkelijk bod. Ook afz. te koop. K. BOER, Meerhuizenstraat 1 II, A'dam-Z. Tel. 714187.

AANGEBODEN: 3 raams Honigslinger. Prijs billijk. D. van Eldik, Den Haag, v. d. Woertstraat 20.

Inhoud 1958

Vereniging		Krainers	184	Geschiedenis		Honing vloeibaar houden	38
Eremedailles	7	Rasverbetering	204	Bijen in Babylon	60	Kaarsvetverschijnsel	39
Verzekering	55, 101	Bijenweide en reizen		Paus Urbanus VIII	110	Honinggebak	46
Jaarverslag	85	Wilgen	19	Honinghandel en -prijs		Ruwe honing	61
A.V.	138	Koolzaad	26, 56, 57	Ruwe honing	19	Gistende honing	62, 129
Jaarstukken	81 e.v.	Klaver	57, 119, 142	Reclame voor honing	29	Mede en wijn	80
Imkersdag	114 e.v.	Paardebloem	57	Honinghandel	75, 111, 135	Stuifmeel	86
Terugblik	34 e.v.	Waar vind ik dracht?	62	Honingbokaal	148	Enten van honing	122
Officieel	15 e.v.	Hoe reizen we	72	Euromarkt	200	Kristallisatie	184
Nat. Honingtentoonst.	37 e.v.	Flevopolder	73, 77	Markten en tentoonstellingen		Hygroscopische eig. van honing	192
Statuten	179	Fruit	79	Nat. Honey Show	10 e.v.	Recht en Wet	
Bespuittingsprobleem		Bessen	93	Eerbeek 50 jaar	151 e.v.	Uitbreiding vervoersverbod	68
Insecten en bestrijdingsmiddelen	6	Hartgespan	184	Onderwijs		Begraven van een zwerm	158
Plantenziektenbestrijdingscongres	27	Bottelrozen	205	Examens	126, 169	Zie ook bestuiving komkommers	
Komeil spuitmiddelen in de nectar?	106	Bijenwoningen en gereedschappen		Cursussen en lezingen	163	Voeren en suiker	
Bestuivingsvragen		Bijenstal	39	Opleidingscursus	192	Huishoudstroop als bijenvoer	18
Fruit	58	Houtworm in kasten	61, 87	Overlast		Suiker giftig voor bijen?	19
Aardbeien	60	Ratenkast	86	Reinigingsvlucht	122	Laat voeren	38
Komkommerkwestje	144, 185, 200	Smokkelraam	129	Praktijk, bedrijfsmethoden		Suikerverstrekking en prijs	57
Bijen in de kunst	198	Slinger schilderen	205	Fabrieksmethode	4, 47, 99, 153	Koolzaadhoning als wintervoer	86
Bijensteken en -gif	37, 135	Werktekening observatiekast	202	Verplaatsen van volken	18	Open wintervoer	86
Bijenteelt in andere landen		Bijenziekten en -vijanden		Bijen plaatsen bij koolzaad	26	Suikerprijs	146, 159, 175
Canada	33, 110	Mijtziekte	110	Beschimmelde raten	39	Suikerstroop maken	148
V.S.	33, 60	Nosema	151	Vervoer van volken met doppen	39	Verhouding suikerprijs-honingprijs	191
Zwitserland	33	Boekbespreking		Bewaren van raten	59, 184	Vaste rubrieken	
Bijenveredeling en koningsinnetelt		Bijensteken en hoe ze te voorkomen	13	Kunstzwermen	60	Van horen en zien	2 e.v.
KT in een moerloos en toch moerecht volk	15	Bijensteken en adrenaline	13	Kleine volken inwinteren	62	Van maand tot maand	3 e.v.
Invoeren	24	Tuinbouwgid	13	Verenigen voor het koolzaad	62	Jaagkieps	6 e.v.
Kaukasische bij	59	De gedragingen van bijen en van bijenhouders	22	Afvliegen	99	Bijenpraatje	14 e.v.
Schiermonnikoog	66, 93	Honingscheikunde	106	Weekend imkeren	100	Oogst en Dracht	104 e.v.
Koninginnen telen	129	Bijenwas	190	Zonder kap	128, 147	Wereld v. d. honingbij	8 e.v.
Minderwaardige darren	129	Gedrag der bijen		Inwintering	129, 147	Lezer schrift	15 e.v.
		Bijendansen	49, 86	Verenigen	152	Vragenrubriek	18 e.v.
		Zwermen	151	Zwermproblemen	152	Andere bijdragen	
		Stille moerwisseling	151	Produkten der bijen		Koolzaad (gedicht)	75
		Paringsvlucht	196	Koninginnemelk	6, 32, 58, 109, 122, 126, 135, 149	Mens en bijen (gedicht)	108
						Vernieuwing afdelingsbesturen	193
						Zijn we op de goede weg?	194